

Kotiseutulehti

Markanon Jouluku 2006

SISÄLLYSLUETTELO

Arvoisat Parkanon Joulun lukijat.....	1
Jokainen meistä on tärkeä.....	2
Kaupungin tervehdys.....	3
Seurakunnan Joulutervehdys.....	4
Linda Tikkasen runoja.....	5
Ikoni kuvastaa myös tekijäänsä.....	6
Oliko parooni uskonnollinen?.....	8
Entisajan joulunviettoja Rytillä.....	10
Tuiskun ahkeruus ja monitaitoisuus näkyy yhä Parkanossa.....	13
Rofessori joulutentissä.....	16
Marjaretki 1938.....	18
Kipakasti taiten - kansantanssin juhlaa Lahdessa.....	20
Ullakolle unohtunutta.....	24
Jaakkolan koulun oppilaiden joulukuori.....	28
Kunniapaikalla kirjahyllyssä.....	32
Parkano lööpin takana.....	34
Puusuksista muovisuksiin - hiihtoharrastusta Kuusiluomalla.....	36
Arkea ja juhlaa sydänmaalla.....	38
Korteskylän lappalaiset.....	40
Parkanolaisia elämäntarinoita kirjaksi.....	43
Linnankylän kansakoulu.....	44

Kotiseutulehti

Numero 35

Parkanon Joulukuori

Julkaisija:	Parkanon Nuorisoseura ry
Painos:	1200 kpl
Paino ja taitto:	Parkanon Kirjapaino, 2006
Toimituskunta:	Aino Rimppi (pj.) Maarit Lehto (siht.) Riitta Kivikari-Leino Niina Martikainen Anneli Humala
Nuorisoseuran yhteyshenkilö:	Riitta Kaitaranta
Kansikuvassa:	Hellyyden Jumalanäiti Timo Pikkanen
Piirroksia:	Niina Martikainen, Jaakkolan koulun lapset

Toimituskuntaa: Maarit Lehto (vas), Niina Martikainen, Aino Rimppi ja Anneli Humala.

Arvoisat Parkanon Joulun lukijat!

Helteinen ja kaunis kesä on jo takana, talven säätä voimme vain arvailla. Tämä vuosi on ollut merkittävä koko nuorisoseuraliikkeelle, sillä nyt tuli kulu-neeksi 125 vuotta sen perustamisesta. Ensimmäinen nuorisoseura perustettiin Kauhavalle juhannuksena 1881. Silloisten sääntöjen mukaan seuran tarkoituk-sena oli herättää ja pitää vireillä kansassa ja erityises-ti sen nuorisossa kristillisyyden ja isänmaan rakkau-den elähdyttämää valistuksen harrastusta. Nopeasti nuorisoseuroja syntyi eri puolille Suomea ja nuori-seuraliike levisi kansanliikkeenä yli maan.

Ensimmäinen yleinen nuorisoseurakokous pidettiin Jyväskylässä kesällä 1895, kaksi vuotta siitä seuraa-va kokous oli sitten Tampereella, jossa perustettiin Suomen Nuorison Liitto. 1900-luvun alussa nuoriso-seuroissa ryhdyttiin toimittamaan kotiopintoja, jois-sa suoritettiin tutkintoja. Ohjelmaan tuli myös koti-seututyö ja useissa nuorisoseuroissa toimi liikunta-sekä voimisteluosasto. Kotiopintojen pohjalta syntyi opintokerhotoiminta.

1960-luvulta lähtien alkoi suurten ikäluokkien kiin-nostus yhteiskunnallisiin asioihin, joka myös näkyi nuorisoseurojen toiminnassa. Nuorisoseurat perus-tivat valtakunnallisen nuorisoparlamentin, jossa kes-kusteltiin, koulutettiin ja annettiin julkilausumia nuo-risosa koskevista asioista. 1960-luvun lopulta läh-tien korostui kansanmusiikin ja kansantanssin ase-ma. Alkuna saivat suuret musiikki- ja tanssijuhlat, Kaustisten Kansanmusiikkijuhlat, Pispalan Sottiisi, Jutataiset, Eteläpohjalaiset Spelit ja Sata Häme Soi.

Nuorisoseurojen toiminnan lähtökohtana ovat suvait-sevaisuus, välittäminen ja kannustaminen. Toiminta-ajatuksen mukaan lapsilla, nuorilla ja heidän perheil-lään on oikeus tasa-arvoiseen kasvuun yhteiskunnan jäsenenä ja toimijoina, ja tätä oikeutta nuorisoseu-rat tukevat. Nuorisoseuroissa harrastus nähdään vä-lineenä kasvuun yksilönä ja yhteisön jäsenenä. Eri-ikäisten yhteistoiminta luo lapsille ja nuorille eri-tyistaitojen ja sosiaalisten taitojen oppimiseen tur-vallisen yhteisön.

Nuorisoseuraliikkeen juhliessa 125-vuotistaivaltaan tänä vuonna on maassa lähes 900 nuorisoseuraa ja niissä yli 80 000 jäsentä. Jäsenistä puolet on alle 29-vuotiaita ja neljännes alle 16-vuotiaita. Kansantanssi ja muu yhteisöllinen tanssi, teatteri sekä liikunta ovat tärkeimmät harrastusmuodot. Lukuisat kansantanssi- ja nuorisoryhmät vievät vuosittain maailmalle tietoa suomalaisesta perinteestä ja elämäntavasta.

Parkanon Nuorisoseura on toiminut jo yli 105 vuotta. Se kuuluu vanhimpien nuorisoseurojen joukkoon. Olkaamme ylpeitä ja nöyriä tästä saavutuksesta. Ja jatkakaamme yhdessä kehittyen ja hyviä perinteitä noudattaen.

Kiitän jälleen kerran ahkeraa ja ammattitaitoista, leh-titoimikuntaa upeasta uudesta saavutuksesta, vuoden 2006 Parkanon Joulun -lehdestä.

Yhdistyksen puolesta toivotan kaikille lukijoille rauhallista joulun aikaa ja menestystä vuodelle 2007!

Parkanon Nuorisoseura ry:n johtokunta
Riitta Kaitaranta, puheenjohtaja

Jokainen meistä on tärkeä

*Jokainen ihminen on laulun arvoinen
Jokaisen elämä on tärkeä
Jokainen ihminen vain elää hetken sen,
sen minkä kohtalo on hälle määräävä.*

Näin kirjoitti lauluntekijä Veikko Lavi kolmekymmentä vuotta sitten. Laulua voi väittää jo ikivihreäksi, niin tunnettu ja rakastettu se on. Jos ei satu pitämään kyseisestä kappaleesta, voi väittää, että laulu on puhki kulunut. Musiikki on toki makuasia. Joka tapauksessa Veikko Lavi ilmaisi laulullaan asian, joka nykyajan kauneutta ja nuoruutta palvovassa yhteiskunnassa helposti unohtuu. Lavihan uskalsi sanoa, että vaikka maailman väenpaljoudessa ”ihmisiä on kuin muurahaisia”, jokainen meistä on kuitenkin tärkeä. Jokainen on ainutlaatuinen oma persoonansa, jolla on oma elämänsä, oma hetkensä ja kohtalonsa.

Tämänvuotisen Parkanon Joulun teema onkin parkanolaiset persoonat. Joka paikkakunnalla on ihmisiä, jotka tunnetaan paremmin kuin muut, ja joiden tekemiset ja olemus puhuttavat vielä vuosikymmenten päästä. Parkanossa yksi ylitse muiden on tietysti Parooni, Gustaf Wrede. Tällä kertaa hänestä kirjoitetaan eri näkökulmasta kuin yleensä. Kepposistaan tunnetusta miehestä löytyi myös hengellistä etsintää, ja tätä Paroonin ehkä tuntemattomampaa puolta Parkanon Joulussa esittelee Aune Schouwvliager.

Parkanon Parooni etsi aikanaan yhteyttä joulun syntymäpäiväsankariin, Jeesukseen. Raamatun kertomusten antama kuva Jeesuksesta antaa ymmärtää, että Jeesus kohteli jokaista ihmistä omana ainutlaatuisena yksilönään. Alussa lainaamani Veikko Lavin laulu sopii siten ajatukseltaan varsin hyvin jouluun ja joulun päähenkilön meille antamaan malliin.

Parkanolaiset persoonat esiintyvät toki lehden sivuilla paitsi juttujen henkilöinä, myös muun muassa kirjoittamiensa runojen ja piirtämiensä kuvien perusteella. Tällä kerralla jouluaiheisia tarinoita ja piirroksia ovat lukijoiden iloksi taiteilleet Jaakkolan koululaiset. Runoja on muun muassa Linda Tikkaselta ja Hellin Salmenojalta.

Lisäksi useat ihmiset ovat tarjonneet juttunsa julkaitaviksi. Tällä kerralla lehdessä on esimerkiksi Anni Partasen kirjoitus Sydänmaan alueen lappalaisasutuksesta. ”Satakunnan Lapiksi” kutsuttu alue ansaitsee sen mukaan alkuperäisen väestönsäkin puolesta lempinimensä.

Haluankin koko toimituskunnan puolesta kiittää lukijoita osallistumisesta lehden toimittamiseen. Ilman teidän juttujanne ja kuvianne lehti olisi paljon mielenkiintoisempi.

Minulle tämänvuotinen Parkanon Joulu on ainakin tällä erää viimeinen kotiseutulehti, jonka toimituskuntaan kuulun. Itse asiassa toimituskunnasta vaihtuu ensi vuonna useita jäseniä. Vielä ei tiedetä, ketkä työtä tulevat jatkamaan. Luotan kuitenkin siihen, että uusia toimittajia löytyy, ja jo vuosikymmenet ilmestynyt perinteikäs lehti jatkaa ilmestymistään. Uusien tekijöiden saaminen toimituskuntaan on muutenkin aina toivottavaa. Jokainen tuo omat ideansa ja oman persoonansa mukanaan, ja sitä kautta lehti kehittyy ja pysyy mielenkiintoisena.

Parkanon Joulun toimituskunta toivottaa kaikille lukijoille oikein hyvää joulua!

Niina Martikainen

Kaupungin tervehdys

Joulun perinne koostuu useista eri asioista. Useimpien suomalaisten jouluun kuuluu joulukirkossa käynti, joulukuusen koristelu ja jouluruoka. Yhä enemmän suomalaiseen jouluperinteeseen sekoittuu myös piirteitä muiden maiden joulunviettotavoista. Joulussa tärkeintä on kuitenkin joulun henki, ja se tulee meillä kaikilla suoraan sydämeistä.

Parkanolaisille Parkanon joulu -lehden ilmestyminen kuuluu olennaisena osana joulun traditioon. Lehti ei kuitenkaan synny itsestään, vaan se vaatii kovaa työpanosta monilta asiaan sitoutuneilta ihmisiltä. Suuri kiitos teille kaikille, jotka olette osallistuneet tämän lehden toteutukseen.

Vuosi 2006 on ollut Parkanon kaupungille haasteellinen vuosi. Taloudelliset ongelmat ja niistä uutisointi on ollut keskeinen puheenaihe laajalti myös kaupunkiorganisaation ulkopuolella. Ongelmiin ei ole yhtä yksittäistä syytä, eikä niiden ratkaisemiseksi yhtä yksittäistä ratkaisua. Ainut tie eteenpäin on yhteistyö, laaja-alainen kumppanuus eri toimijoiden välillä. Tehtävissä ratkaisuissa ”joulun henki” on hyvä ohjenuora. Ollaan valmiit luopumaan omasta toisen hyväksi. Tuetaan heikompia ja unohdetaan itsekkyys. Tällä tavoin koko yhteisöllä on edessä parempi tulevaisuus.

Näin joulun alla ei voi olla korostamatta yhteisöllisen toiminnan merkitystä nyt ja tulevaisuudessa. Parkanossakin on monia eri yhdistyksiä, jotka toimivat erittäin ansiokkaasti tekemällä yhteiskunnallisesti tärkeää valistus- ja kasvatustyötä. Tämä ns. kolmannen sektorin toiminta yhteiskunnassa tulee yhä merkityksellisemmäksi globalisoituvassa maailmassa. Vaikka tietoliikenneyhteyksien johdosta maapallo pienenee jatkuvasti niin paikallisuus tulee korostumaan ihmisten hyvinvoinnissa. Turvalliset ja vahvat juuret pitävät yksilöä pystyssä maailman myrskyissä. Tämän johdosta kaikenlainen vapaaehtoistyö on arvokasta. Kaupungin hallinnossa annamme sille erityisen suuren arvon.

Arvoisat lukijat!

Kaiken kiireen keskellä meidän tulisi pysähtyä ja pohtia joulun sanomaa. Antaa aikaa läheisille ja muille sitä tarvitseville. Unohtaa työmurheet ja katsoa valoisin mielin tulevaisuuteen.

Parkanon kaupungin puolesta haluan toivottaa rauhallista joulua sekä onnellista vuotta 2007 lehden lukijoille ja kaupunkimme kaikille asukkaille.

Jarkko Malmberg
kaupunginjohtaja

Seurakunnan Joulutervehdys

Mieleeni palautuu entisten vuosien joulusaarnoja, joita olen kuullut eri puolilla Suomea. Muistan esimerkiksi, miten saarnamiehet ovat käsitelleet tekstin Luukkaan evankeliumista 2, jakeet 13-14: ”Ja samalla hetkellä oli enkelin ympärillä suuri taivaallinen sotajoukko, joka ylisti Jumalaa sanoen: Jumalan on kunnia korkeuksissa, maan päällä rauha ihmisillä, joita hän rakastaa”.

Eräs rovasti aloitti saarnansa kertomalla, että enkelten laulu muistuttaa urkujen pauhua joulukirkossa. Korkeat huiluäänet, matalat jalkioäänet, pyöreät metalliset prinssiäänet ja niiden päällä leijuva sointikruunu soivat kaikki yhtä aikaa, kun taitava soittaja käsittelee soittopöydän koskettimia. Siinä monta pilliä soi riemullisessa kuorossa, jolloin koko kirkko täyttyy rikkaalla, mahtavalla äänellä. Urkupillit toimivat kuten Jumalan seurakunnan jäsenet, jotka samaan aikaan tekevät yhteistyötä seurakunnan hyväksi. Urkujen ääni on maanpäällinen kaiku taivaallisesta enkelten kuorosta, jossa kerubit ja serafit ylistävät Jumalaa.

Joulusaarna eräässä toisessa seurakunnassa tuomitsi joulupukin paholaisen edustajana. Se myös arvosteli joulukauppaa, jossa joulunlapsen syntymäpäiväksi kasataan maallisia tavaroita. Joulupukit eivät saaneet esiintyä edes seurakunnan lapsityön joulujuhlissa. Tuo materialismin arvostelu palautui mieleeni äskettäin, kun ostin tietokoneeseen uuden hiiren. Tinkimisen jälkeen se maksoi 19 euroa, eli puolitoista euroa enemmän kuin lentolippu Lontooseen, ja seitsemän euroa enemmän kuin lentolippu Dubliniin, verojen jälkeen.

Totuus on kuitenkin se, että kolmas osa kaikista jouluna ostetuista sähkökoneista jää käyttämättä joulun jälkeen, englantilaisen tutkimuksen mukaan. Eteläpohjalaisittain: ”Äläkää ruvekko keräämään ittellennä omaasuutta maan päälle. Täälä teköö koit ja ruastes tuhojansa ja varkahat murtautuu sisälle ja varaastaa.” (Matt.6,19).

Saman seurakunnan saarnamiehet kuvailivat innokkaasti pikkujoulujen mässäilyä, juopottelua, irvokasta tanssimista ja pikkujoulujen jälkeistä kotiin

konttaamista. Niinpä joulusesonki esitettiin täynnä syntejä, jotka kuvailtiin värikkäin sanoin. Uudet virret ja naispappeus saivat niin ikään kyytiä jokaisessa saarnassa.

Eräs vapaamielisempi pappi selosti lapsille joulukirkossa, että enkelikuvaelma oli mytologinen koriste, joka on vasta myöhemmin kertynyt karuun syntymäkertomukseen. Samoin kolme viisasta miestä selitettiin tyhjänpäiväisenä lisäyksenä alkuperäiseen evankeliumiin. Saarnan aikana lapset kirkuivat, kääntyivät ja olivat levottomia. Jäin ihmettelemään, mitä mieltä lasten äidit olivat tuosta nykyajan teologiasta, jossa lapsen syntymän ympärille olisi kertynyt runsaasti lisäyksiä, tai suoranaisia valheita, vain sen vuoksi että tapahtuman merkitys korostuisi.

Mieleepainuvin ja liikuttavin esitys oli mielestäni Parkanossa, kun eräs näyttelijämme esitti Mariaa jouluaaton perhehartaudessa kaksi viikkoa ennen oman lapsensa syntymää. Esitys oli uskottava ja koskettava. Kulissien takana tiedettiin, että lapsi olisi voinut syntyä milloin tahansa, ennen tai jälkeen kirkonmenojen, tai peräti sen aikana.

Jouluevankeliumia voidaan saarnata kovin eri tavoin. Joulu myös kerää perheet koolle eri tavalla kuin pääsiäinen. Eräs pankinjohtaja kertoi aikoinaan: ”Evankeliumin koskettava sanoma osuu meihin vielä tänä päivänä.” Rauman kielellä: ”Karipoja läksivät takasi ja kiittivät ja ylistivät Jumala nöörimä jälkke se johdost, mitä he olivat kuull. Kaikk luonist muutongi juur’ jämttist niingo edeltkätt heill oli sanott.” (Luuk.2,20)

Stephen Evans
kanttori

Kun Taivas itkee,
olen sateen malja

murheenkerääjä
surunmurtaja

kämmenten sylit avoinna
kuin kukat
huulet hapuillen
lohdutuksen sanoja

Kun Taivas itkee,
olen

välikappale
sanansaattaja

jottei Maa
milloinkaan unohtaisi

Taivas on sinisen linnun selkä
pilvet sen unista untuvaa
Aamu ojentaa kätensä,

tartun siihen

Kaikki viisaudet kalpenevat
tämän onnen edessä
Kaikki viisaudet piilottelevat
kansiensa välissä

Taivas on linnun selkä
Maa multa, josta kasvan

Sudet valvovat öisin,
sudet laulavat
metsäni tummissa helmoissa
kallion kämmenellä

Pelko hiipii oven alta tupaan
tarttuu verhoihin
ripustautuu kaulaani
Pelko täyttää tilan
Minä pelkään hiljaisuutta

sitä, että äänet kuolevat
sitä, että jokin minussa saa

puheenvuoron

Avaan ikkunan kuullakseni
yön sirinän, vaimeat kumahdukset,
pimeän rasahtelun

Sudet, älkää uinuko
Älkää milloinkaan vaietko

Käsinkosketeltava hulluus
riehuu rinnassani
murtautuu ihon läpi
tieto siitä,
ettei voi enää muuttaa mitään
että asiat ovat saaneet
lopullisen muotonsa
Kaukainen junan jyske
ja minä ymmärrän
olevani myöhässä
ja syytän itseäni siitä,
etten milloinkaan k i i r e h t i n y t

LINDA TIKKANEN

Ikoni kuvastaa myös tekijäänsä

Maarit Lehto

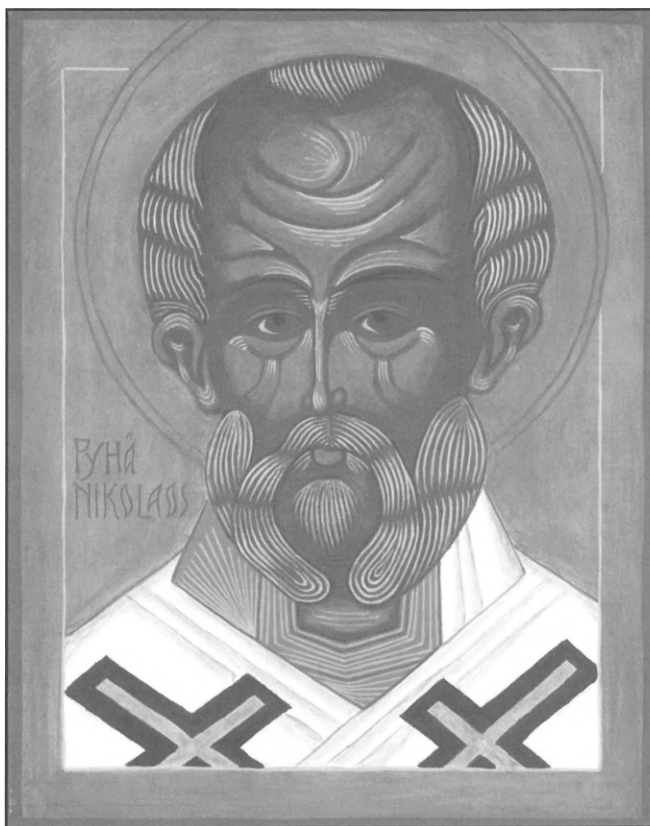
Kotiseutulehti Parkanon Joulun kansikuvan ikonin on maalannut Timo Pikkanen. Kyseessä on Eleusa, Jumalanäidin ja Kristuksen välistä lämmintä suhdetta kuvaava ikoni. Kreikan kielen Eleusa tulee laupeutta tai hyvyttä tarkoittavasta sanasta eleos. Jeesuslapsen ja Jumalan synnyttäjän ikoni kuuluu hellyys-kategoriaan, ja suomalaisessa ikoninimistössä malli tunnetaan Hellyyden Jumalanäitinä. Maantieteellisesti kyse on Pihkovan Jumalanäidin ikonista. Hellyys-ikoni kuvaa äidin rakkautta, mutta myös äidin tuntemaa surua poikansa tulevista kärsimyksistä. Ikoni on maalattu puulle munatemperalla ja koristeltu kullalla.

Pyhä Nikolaos on erityisesti lasten ja merenkävijöiden suojelija. Alkujaan Pyhä Nikolaos oli ihmeitä tekevä Myrran piispa. Hän muodostui kansan rakastamaksi suojelijaksi tekemiensä ihmeiden ja köyhille antamiensa lahjojen myötä. Vuosien myötä hyväntekijästä muotoutui Santa Claus, lahjoja jakava joulupukki.

Ikonit työllistävät monin tavoin

Timo Pikkanen toteutti yhden pitkäaikaisen haaveensa, kun hän osallistui Valamon kansanopistossa ikonimaalauskurssille. Kahden kurssikuukauden aikana ikonimaalaus vei miehen mukanaan, ainakin osittain. Pikkanen taitaa nimittäin myös akvarellimaalauksen, muun muassa. Värikkäiden akvarellien oikeaan alakulmaan hän signeeraa työn nimellä Pikkane.

Syksyn aikana ikonit ovat työllistäneet Pikkasta monin tavoin. Hän tekee ikonien pohjia, opettaa ikonimaalauksia kansalaisopiston kurssilla ja hänellä itsellään on kesken ikoni Pyhä Suurmarttyyri Georgios Voittaja. Lisäksi hän haki kahden viikonlopun ajan lisäoppia Närpiön kansalaisopiston kurssilta, jossa opettajana oli Ritva Jetsu. – Ritva Jetsu on maamme kuuluisimman ikonimaala-

Pikkanen on maalannut kymmenkunta ikonia, joista ohessa Pyhä Nikolaos.

rin Petros Sasakin oppilas. Minulla oli todella onnea, kun pääsin hänen oppilaakseen, Timo Pikkanen sanoo.

Pikkanen opiskeli Jetsun johdolla uutta tekniikkaa. Kun hän aikaisemmin saamansa opin mukaan teki ikonin kuivalla siveltimellä uudessa tekniikassa työ etenee erittäin mären siveltimen avulla.

Munatemperaan ainekset omasta kanalasta

Ikonimaalaus ei ole kopiointia, vaikka työ perustuu-kin aikaisemmin tehtyihin ikoneihin. Jokainen ikoni on tekijänsä näköinen.

Pikkanen toteaa, ettei ikonimaalaus vaadi erityisiä taiteellisia lahjoja. Ikonintekijä voi pestä työnsä jäljet pois joko osittain tai kokonaan, jos maalaus ei miellytä. Ja jatkaa työtään eteenpäin.

Ikonit tehdään luonnonaineksista; pohjana on puu ja kanakaana pellava tai silkki. Ortodoksiset ikonit tehdään tiettyllä tavalla. Idea ei valkene pelkästään ikonia katsomalla, vaan esimerkiksi kasvojen vaalentaminen on opeteltava käytännössä.

Pikkanen maalaa munatemperalla, joka on toiseksi vanhin käytettävä tekniikka vahan jälkeen. Munatemperassa väripigmentit sekoitetaan kananmunaan.

– Minulla on sikäli hyvä tilanne, että kananmunia riittää omasta takaa, kertoo Pikkanen. Hänen maalaistalonsa pihapiirissä kanat ja kukot tepsuttelevat vapaana aina sään salliessa.

Pikkanen sanoo, että jokaisella maalarilla voi olla oma tapansa, eikä teoksen tarvitse olla sääntöjen mukainen. Tällöin kyse on omasta ikonitaideteoksesta. Kyse on enemmänkin siitä, että vain sääntöjen mukaan tehdyn ikonin voi siunata.

Pyhiin kuviin pohjat Kuivasjärvellä

Osa maan ikonitaiteesta pohjustuu nykyisin Pohjois-Parkanon perukoilla. Ikonin tekijä ja opettaja Timo Pikkanen tekee monet käsityövaiheet vaativat ikonipohjat kotonaan.

Pohjan tekeminen vaatii aikaa ja kärsivällisyyttä. Puun pitää ensin kuivua kunnolla ennen kuin se työestetään oikeaan kokoonsa ja ryhdytään liimauksiin.

– Ensin laitan työn ympärille jänisliimaa ympäri aamuin illoin kahteen otteeseen. Tämän jälkeen asetan kankaan. Sitten sekoitan jänisliimaan liutujauhoa ja laitan seosta pintaan aamuin illoin noin viitenä aamuna. Välillä tasoitetaan pintaa hiekkapaperilla. Lopulta pintaan jää noin kahden millimetrin kerros, Timo Pikkanen kertoo.

Näiden vaiheiden jälkeen pohjaan liimataan ikonikangas.

– Puun haljetessa kangas pitää kuvan ehjänä. Tällä ei tosin enää ole niin suurta merkitystä, kun puupohja tehdään liimauksilla. Ennen puukappale oli yhtenäinen.

Pohjan tekijän on hyvä tietää millaisen ikonikuvan työ saa pintaansa. Yhteen ikoniin pehmeä pohja on hyvä, kun taas toinen vaatisi kovan pohjan. Kultauksen saavan ikonin pohjan tulee olla mahdollisimman kova.

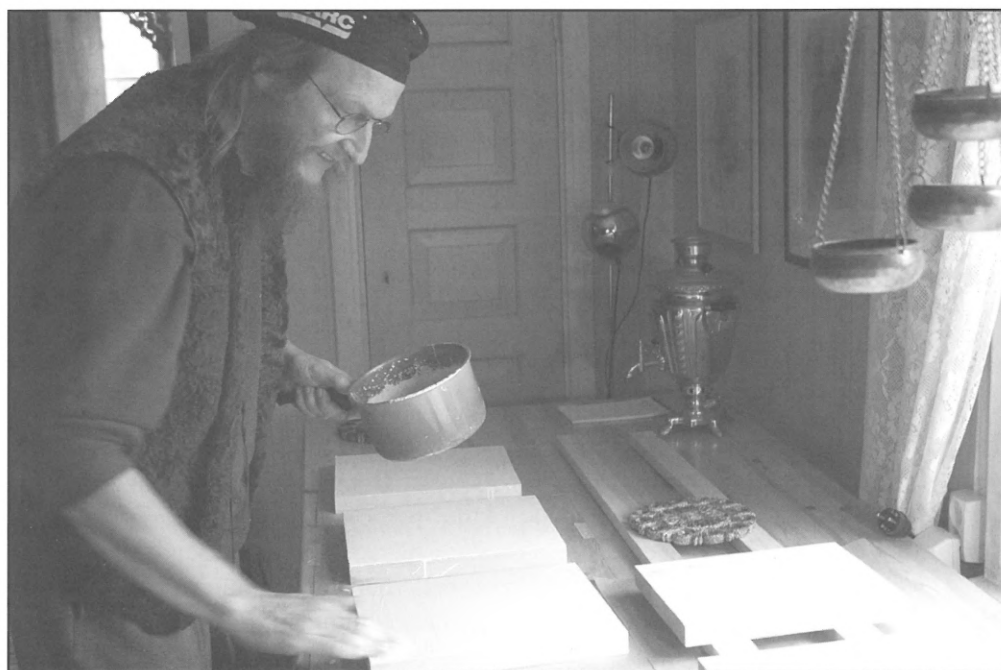
Haastattelun aikana Pikkanen teki pohjia Valamon kansanopiston 20-vuotisjuhlaan. Niiden pintaan tulevat ikonit Kristus Kaikkivaltias, Jumalanäiti ja Johannes Edelläkävijä.

Pohjaan liimataan ikonikangas.

Munatemperan ainekset löytyvät omasta kanalasta.

Timo Pikkanen etenee rauhallisesti pohjan tekemisessä.

Oliko parooni uskonnollinen?

Aune Schouwvlieger

Oliko parooni Gustaf Wrede luonteeltaan uskonnollinen? Ja miten tämä mahdollinen piirre tuli näkyviin hänen kirjavassa elämässään? Paroonin tätä puolta pohdittaessa voi lähteä liikkeelle Wreden suvusta. Silloin huomataan, että uskonnolliset perinteet ovat olleet suvussa tärkeällä sijalla melko varhain.

Kun ratsumies Henrik Wreden leski 1608 sai lahjoituksen Ruotsin kuninkaalta muun muassa Elimäen neljännekunnan läänityksekseen, tämä puolestaan lahjoitti pitäjälle kirkon paikan sekä alttaritaulun tulevaan Herran huoneeseen. Rouva Gertrud von Ungern-Sternberg oli kuitenkin luonteeltaan hyvin työkeä ja kova hänen alustalaisikseen joutuneita talonpoikia kohtaan. Näin ollen ei voi välttyä ajatukselta, että aatelisrouvan uskonnollisuus ei ollut kovin syvällistä vaan pikemminkin tapa hankkia arvostusta ja vaikutusvaltaa läänityksen alkuaikoina.

Asenne Wreden suvussa muuttuu

Suvun vaikutusvaltaiset, useimmiten Ruotsissa asuvat aatelisherrat, eivät myöskään näytä osoittaneen laupeutta suomalaisia alustalaislähimmäisiään kohtaan.

Pikkuhiljaa uskonnollisuuden sisältö Wreden suvussa näyttää muuttuvan. Otetaanpa suvun tärkeä edustaja Rabbe Gottlieb Wrede (1742-1828) esimerkiksemme. Hän oli merkittävä mies, koska hänen toimestaan Wreden suku merkittiin Suomen Ritarihuoneeseen vapaaherrasukuna nro 2. Tämä herra oli Parkanon paroonin isoisoisä. Hänen sanotaan olleen hurskas mies, joka piti säännöllisiä hartaudentarjoituksia kartanossaan. Alkuun toki alustalaiset taistelivat Rabbe Gottlieb-herraa vastaan yrittäen saada takaisin vanhat oikeutensa sukutiloihin. Tähän asiaan ei kartanoherran taholta ymmärtämystä riittänyt, mutta myöhemmin välit paranivat, kun päästiin yhteisymmärrykseen kartanoiden ja alustalaisten yhteisissä asioissa, kuten veroissa ja työvelvollisuuksissa. Mutta siihen tarvittiin jo peräti kuningasta ja kenraali Sprengtporten.

Vuosien myötä samaisen kartanoherran asenne alustalaisia kohtaan muuttui sopuisaksi ja huolehtivaiseksi. Hän perusti Anjalaan kiertävän koulun, Regina-koulun, sekä kansankirjaston, lainamakasiinin ja rälssirahaston. Kerrotaan myös tällä hurskaalla ja erikoisella aatelisherralla olleen yliluonnollisia kykyjä. Hän osasi parantaa pelkällä katseellaan ja ilmestyä kotoväelleen etukäteen jo vähän ennen varsinaista kotiinpaluutaan.

Uskonnollisuus Takamaan kartanossa

Gustaf Wreden kotikartanon, Rabbelugnin, suomenkielinen nimi on Takamaa. Takamaa erotettiin Anjalan kartanosta vuonna 1805. Siellä isännöi Gustafin syntyessä Carl Gustaf Fabian Wrede ja emännöi Eleonora Glansenstierna. Parkanolaistenkin tiedossa on varmasti hyvin, että kartanonisäntä toimi pitkään Vaasan läänin maaherrana ja oli siinä hommassa tunnetusti erittäin suosittu.

Uskonnollisuus oli leimaa antava piirre Takamaan kartanossa. Se ilmeni valoisana, syvällisenä ja luonnollisena elämäntapana. Välit alustalaisiinkin olivat kunnossa. C.G.F. Wrede perusti hankin koulun alustalaisten lapsille, Takamaan kartanon maille. Tässä koulussa aloitti opintiansa myös kartanon nuorimmainen, Mathilda. Kartanossa noudatettiin yksinkertaisuuden periaatetta. Tällaisessa vakaassa, mutta vapaassa henkisessä ilmapii-rissä kehkeytyi Mathildasta todellinen hyväntekijä.

Mathilda koki nuorena omakohtaisen hengellisen herätyksen ja voimakas uskonnollinen vakaumus antoi elämälle suunnan ja päämäärän. Hänestä tuli kuulu vankien ystävä. Veli Henrik omasi myös nuoresta lähtien vakaan elämäntavotuksen. Hän teki mm. matkan Siperiaan, jossa jakoi raamattuja ja pelastuksen sanomaa Siperiaan tuomituille onnettomille.

Yhdessä Mathilda ja Henrik perustivat Toivolakodin vankilasta vapautuneille vangeille. Myöhemmin kun Mathildan auttamistyölle viranomaisten taholta pantiin esteitä, ettei hän enää päässyt vankiloihin saarnaamaan, hän omistautui Venäjältä tulleiden emigranttien suojelemiseen ja avustamiseen. Kotoa saatu yksinkertaisuuden etiikka sai Mathildalla ja Gustafilla joskus ihan askeettisia piirteitä, jotka lähenivät itsensä kurittamista. Nämä kaksi olivat sisarusten joukossa luovimpia ja samalla äärimmäisyyteen taipuvaisia luonteita

Parooni oli herkkä ihminen

Gustaf nuorena miehenä tai metsänhoitajana toimiessaan mitä ilmeisimmin ei osoittanut samanlaista vakavuutta kuin Mathilda-sisko tai Henrik-veli. Vapaa-aika ja osittain työaikakin kului paroonilta usein metkujen tekemiseen eikä niissä juuri näy kristillisiä piirteitä. Ulkoisesta karskiudesta huolimatta hän silti sisimmässään oli hyvin herkkä ja haavoittuvainen ihminen, jolla itkukin oli her-kässä.

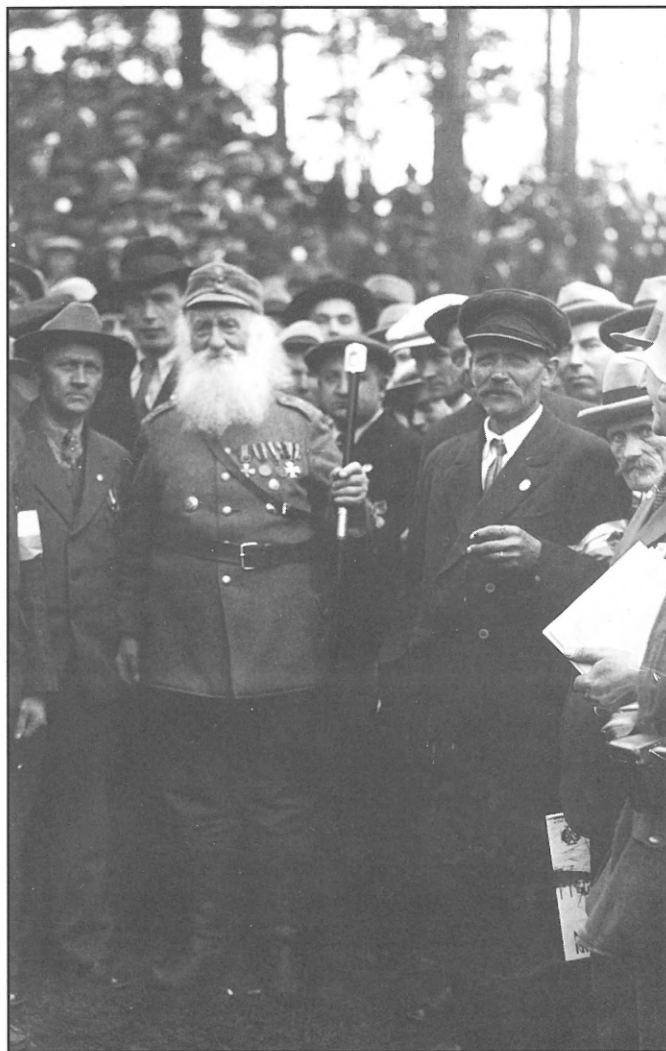
Loppupuolella elämää tuli myös Gustafille uskonnollisen etsimisen kausi. Elämässä sattui ankaria koettelemuksia. Poika Gösta kuoli Amerikassa vuonna 1926. Vapaaherratar Venny Wrede kuoli 1928. Saman vuoden juhannuksena iski salama Parkanon kirkkoon, kun pastori Rantamaa piti virkaanastujaissaarnansa. Järkyttävä tapahtuma herosti mieliä. Rantamaan kerrotaan olleen ns. kovan sanan mies, jolla arvioinnilla herätyspuhujaa tuoloin luonnehdittiin. Helposti syttyvä ja innostuva, tässä mielessä sukunsa tyypillinen edustaja, Gustaf-parooni, ystävystyi uuden pastorin kanssa. Hän pääsi Rantamaalle kuskiksi tämän saarnamatkoilla. Kun tultiin taloihin seuroja pitämään, paroonilla oli tapana julistaa, että täältä nämä Jumalan hullut tulevat.

Hevosmiehen hommat olivat paroonille hyvin mieleisiä, koska hän näin koki olevansa Jumalan työmiehenä. Seuroja oli pidetty myös paroonin kotona, Korkomäessä.

Ei tiedetä oliko parooni kokenut juuri varsinaista oma-kohtaista herätystä, mutta melkoisesta mielenmuutoksesta varmaan oli kyse. Saattaa olla niinkin että kotikartanosta matkaan saatu uskonnollinen evästys murtautui ikämiehenä esiin ulkoisten järkytysten siivittämänä.

Kirkon toiminnasta erillään, itsenäisenä, kokoontui Parkanon kirkonkylässä kolmekymmentäluvun loppupuolella pieni hengellinen ystäväpiiri. Tässä oli paroonikin mukana. Se oli raamattupiiri ja sitä pidettiin osallistujien kodeissa. Piiriin kuuluivat mm. Martti Tuisku, Aarne Korhonen, Väinö ja Esteri Ryttilä. Parooni oli mukana ahkerasti kuolemaansa asti. Hän oli Ryttilässä maininnut odottavansa aina innolla piiriä, jossa hänkin pääsi tutkistelemaan Jumalan sanaa. Jos kokoonnuttiin kauempana, kuten Kuusiluoman koululla Korhosilla, parooni haettiin sinne autolla, joka saatiin jostakin lainaksi.

Esteri Ryttilä, joka oli tuon ystäväpiirin kantavia voimia, on minulle kertonut, millaisena hän koki paroonin raamattupiirin aikoihin. Hänen mukaansa tämä oli tuoloin toisenlainen mies kuin mihin aikaisemmin oli totuttu. Kun hän ”voimainsa päivinä”, Herra Paroonina, odotti kylään tullessaan huomaamista ja palvelemista, niin nyt hän oli niin kuin muutkin, tavallinen ihminen, nöyrä

Valokuva Anneli Humalan kotialbumista: Parkanon Parooni – sotilas vai kansanmies?

Jumalan lapsi, josta turha ylpeys oli karissut pois Myös kepposet, joista parooni oli ollut niin tunnettu, sekä ihailtu että vihattu, olivat tuolloin jo historiaa.

Siitä en ole kuullut kerrottavan, oliko parooni elämänmuutoksen myötä myös katunut pahimpia temppujaan tai esittänyt kenellekään anteeksipyyntöä.

Entisajan joulunviettoja Rytilässä

Inkeri Kojo, o.s. Rytilä

Hoosianna Davidin poika. Näin reippaasti veisaten aloitamme adventtiajan. Luonto on laskeutunut lepoon ja talvi alkaa näyttää tuloaan.

Vuoden kierto on jaksotettu, että juuri pimein aika on jouluvalmisteluiden aikaa. Syystyöt on saatu päätökseen, vähän ehditty aloittaa puhdetöitä, miesväellä puutöitä ja naiset ovat ahkerasti polkeneet rukkia.

Aikaisin keväästä pitää olla possu kasvamassa, jos miehitään joulukinkkua saada omasta karsinasta. Siitä kyllä saadaan montaa muutakin suuhunpantavaa, kun on taito kypsyttellä.

Viikkoja ennen paistopäivää kinkku on suolavedessä viileässä aitassa. Pääsilyttarpeet myös, puolitettuna pää suolautuu pian. Siitä keitettyä syltystä syötiinkin hyvissä ajoin ennen joulua. Verimakkaroiden teko oli seuraavaksi, kun suolet oli saatu siihen kuntoon puhdistettua.

Lapset otettiin näihin töihin mukaan, kuka kynnelle kykeni. Lasse-veljeni omisti oman linkkuveitsen, hän alkoi mielellään veistää makkaratikkuja hyvin teräviksi. Niillä kävi kätevästi makkaran sulkeminen ja vähän aikaa paistumassa olleiden pisteleminen. Äiti käytti samanlaista tikkua, kun varmisti tuliko kakusta kypsä.

Minulle uskottiin sipulien pieniminen, puisessa kaukalossa lyhytvartisella petkeleellä. Se oli itkettävää hommaa, mutta murheet unohtuivat, kun äiti osasi kannustaa, kehui kuinka pientä silppua tuli. Sipulia käytettiin makuna makkaroiden ja hyvin sopi.

Vanhankansan lämpömittarit olivat omasta takaa ja jokaisella mukana. Karjakeittiön padassa kuumennettiin vettä teurastuspäivänä siankarvan kalttaukseen. Isä näytti kuinka kolme kertaa vedetään keskisormella padanpintaan pieni viiva. Nopeasti yhtäperää, jos sen sieti, niin silloin on sopivan kuumaa, ei kiehuvaakaan läheskään, karva ei irtoa liika kuumalla.

Mallassauna on myös taidolla lämmitettävä, ei saa tuntua korvanlehdessä kirvelyä. Palvisaunassa taas omat säännöt, sopivasti savustettu ja ajan kanssa kypsennetty, tulee hyvä säilyvyys.

Nykyajan pakasteiden ja kylmiöiden turvin selvitään, mutta ihmetellä täytyy, että kevätkuolella palvuttu liha oli syötävää yli heinä- ja elonkorjuuajan. Ikkunattomassa hirsiseinäisessä kala-aitassa olen itsekin nähnyt tämän toteutetun. Olisiko savu niin hyvä säilöntäaine?

Pitkä prosessi on myös lipeäkalan valmistus kuivatusta turskasta. Muistiin on jäänyt pysyvästi kuva taatani touhusta kalan liotuksessa. Ensin oli poltettava yksistään koivu-puuta padan alla. Kertynyt tuhka otettiin isoon sinkkiämpäriin, siihen päälle kaadettiin kiehuvan kuumaa vettä. Tämä sai liueta seuraavaan päivään ja samalla jäähtyä.

Kalat ladottiin vedenpitävään puuastiaan, ensin puhtaassa vedessä lionneina. Kirkkaaksi selvinnyt lipeävesi päälle, niin että kalat peittyivät. Useita päiviä kesti tämä vaihe, kaloja välillä käännettiin. Kalat turpoavat kookkaammiksi ja pehmeämmiksi syntyä.

Viimeksi aletaan sitten kova huuhtelu, että vahvin lipeä saadaan pois. Sama puuastia on säilytyspaikkana. Toivottavasti on lunta satanut. Siitä hyvä kerros pohjalle, kalat ladotaan harvakseen ja taas lunta katteeksi. Jouluviikolla saadaan jo maistiaisia, kuinka onnistui. Kerrottiin, kuinka ennen kunnalliskotien iäkkäitä ihmisiä kulki kylällä itsestään huolehtien, tutuissa paikoissa poiketen, yhdeksi yönseuduksi kerrallaan. Kelkkalan Riina oli sattunut poikkeamaan tällaisena päivänä, iloisena hän kiitteli syötyään sanoen, jo minä porstuassa arvasin, mitkä herkut ovat tulossa. Tätä kalan omaa tuoksua voi nykykuori vierastaa, maku kyllä on vallan toista.

Leivinuunia on lämmitetty monena päivänä perätysten. On saatu herkutella tuoreella ruisleivällä, osaan taikinas-ta laitettiin hyvä loraus siirappia. Siitä syntyivät oikeat joululimput. Lapsuuteni kesät menivät aina kuivatun reikäleivän syönnillä, sillä pärekattojen aikana harvoin lämmitettiin uunia. Se tapahtui silloin kasteen aikana. Äiti sanoi aamuyöllä klo 3.00 sytyttäneensä tulen ja aamuyölystä palattuaan sai aloittaa leipomisen. Kevättalvi oli ollut oikein urakalla paistamista koko kesäksi aitan isoihin tiinuihin ja kuivaan viljalaariin, hyvin säilyi rukiin seassa, ei tullut hometta. Lisäaineista ei puhuttu, hiivaa ei käytetty, oikea hapanjuuri oli joka talossa säilytetty vuodesta toiseen.

Inkeri Kojon lapsuudenkoti.

Aattoamu on käsillä, kinkku nostettu edellisenä päivänä suolavedestä. Isäni vaati, että kinkku on tarjolla aattoiltana kuumana pöydässä. Nyt on tavat toiset. Ihan hyvältä maistuu edellisenä päivänä ja vaikka öiseen aikaan kypsytetty, onhan pöydässä monta muuta ruokalajia kuumana.

Isän kehoitus oli meille nuorille näissä puhdistustöissä, makkaratarpeissa ja nautan pötsin ja satakerran syltitarpeiksi valmistamisessa, kunhan niin hyvin teette, että itsellekin maistuu.

Mainio hyöty näistä kotiteurastuksista oli se, kun eläinrasvoja kertyi saippuankeittoa varten, silloin oltiin jo keväisissä ilmoissa, ulkona keittopadan luona.

Taatani herkkua olivat hyvin pestyt lantut, yön aikana uunissa paistetut haudukkaat. Itse hän ne sinne heitteli, lantulaatikko kun hänen mielestään aiheutti närästystä

Pirtin suursiivous oli tiivis päivä. Oljilla täytetyt patjat vietiin ensitöiksi navetan perälle. Siitä puretti olki posujen alle ja vasikan karsinoihin. Pakkaslumeen patjan kuoret hakattiin raittiiksi ja uudet puintipaikalta löytyvät rukiin oljet. Oli pulleat patjat, kun niitä iltapäivällä nostettiin lämmintä uunin kuvetta vasten pystyyn.

Leveälankkuinen lattia sai kovaa käsittelyä ja olikin sen tarpeessa. Vähän kulunut varpuluuta poikittain jalan alle ja siitä samaan tahtiin kaksi ammattinsa osaavaa teki lakehinen kerrallaan pois huuhdottavaa. Sitä oli lasten hauska katsoa kiinteältä penkiltä, joka yletyi yli päätyseinän. Huomenissa voitiin jo tuoda puhtaat matot vintin orsilta. Kaksi kertaa tämä suursiivous tehtiin vuodessa. Juhannus olikin jo paljon joutuisammassa kuivaussäissä. Ikkunat ja ovet auki, läpivetoa ei tarvinnut pelätä.

Joulun kohokohta oli tietenkin pukin saapuminen. Nyt näitä muistellen yli 60 vuoden takaa, oli parasta aikaa kun pukinpelko oli vielä aitoa. Lahjoja ei ollut ylen määrin, asiallinen tarve ostettiin aikanaan. Ei ollut alennusmyyntejä. Äidille jokainen koetti ostaa jotain keittiössä tarvittavaa, ei osattu vielä henkilökohtaisia ostoksia tehdä. Isä nautti lasten antamisenilosta. Pehmeät paketit olivat yhtä arvostettuja kuin kovat. Yltäkylläinen makeansyönti oli vasta edessäpäin.

Mummuni oli perinyt hyvät laulunlahjat, hän hyräili jouluisia virsiä ja muisti paljon sanojakin ulkoa. Kouluikään päässeinä opimme heti ensimmäisenä syksynä joululauluja ja reippaita säveliä tonttuleikkeihin. Innolla odotimme ensimmäistä kuusijuhlaa.

Taatani, vaikka hän huolehti näistä ulkoisista valmisteiluista, muistutti, ettei unohdettaisi tärkeintä, joulun sanomaa. Kuljemme kohti valon juhlaa, keskelle pimeintä aikaa. Meille syntyy Vapahtaja, pieni Jeesus-lapsi. Nykyään saamme nauttia seurakunnan järjestämistä tilaisuuksista. Kuunnellaan kirkossa kauneimmat joululaulut ja riennämme aattohartauteen. Menomatalla muistamme kynttilöin kaikkia rakkaitamme. Hautausmaa on kuin kynttilämeri. Tavaksi on tullut varata iso alue muualle haudatuille omaisille sytytetyille kynttilöille. Siihen saan itsekin laskea kynttiläni. Ajatuksen viesti kulkee nopeasti perille, ei mitata aikaa eikä matkaa.

Jouluyönä 1948 oli niin valtava pyry, ettei eteisien ovista meinannut päästä ulos. Tuuli oli sopivalla suunnalla, suoraan pohjoisesta, harvoin näin. Nyt oli kinos syntynyt juuri rapun eteen. Piti oikein potkia ulospäin avautuvia pariovia, että päästiin raosta ulos. Lasten kanssa olimme pukintouhujen jälkeen rientäneet nukkumaan. Herätys oli klo 4.00 aamulla, sillä joulukirkko alkoi klo 6.00.

Saappaat eivät meinanneet piisata navetalle mennessä. Nyt vain nopeasti tulta padan alle, heiniä eteen lehmille ja lampaille. Lasse loi lannat, hevoset myös tulivat hoidettua. Veli teki kuivitusta, sain heti aloittaa lypsyt. Käsini silloin tehtiin kaikki, lypsyt ja lannan luonnit. Maito jäähdytti altaassa. Tonkat laskettiin siihen ja vesihana auki, vaihtuva vesi teki tehtävänsä. Possuille tehtiin ämpäreihin imellystä ja jäähdykkettä lisäten saatiin kaikki tyytyväisiksi. Isot possut olivat jo lähteneet joulumarkkinoille.

Äiti meni myöhemmin jatkamaan ruokintaa, väkirehut olivat jakamatta. Me kirkkomiehet vaihdoimme nopeasti vaatteita, pikku Virkku reen eteen ja matkaan. Pimeässä emme erottaneet mitään tienkohtaa, pyry oli sen tasoittanut. Hevonen kyllä osasi mennä talvitien paikkaa, yli joen ja siitä nopea käänös pellonpäästä myötäillen Korvenahteeseen.

Ajoissa olimme kyllä hevospuomilla kirkkopihassa, matkaa on vain kolme kilometriä. Tämä oli meidän ainoa kirkkomatka kahdestaan. Useammin reki oli täynnä ja parhaalla kelillä kaksikin peräkkäin. Ruokakuntaan kuu-

lui mummu ja taata, isä ja äiti sekä viisi lasta.

Ennen kirkkojen sähköistymistä oli valaistuksena kotona valetut kynttilät, kaminoiden puuttuessa istuttiin jämerissä asusteissa, turkki oli silloin tarpeen. Hengitys näkyi huuruna veisuun aikana.

Kotiinpäin ajettaessa oli kilpailumieli, kenen reessä on taitava ohjastaja. Loppurukoukset ja enkelitaivaan viimeinen värsy päättävät aamukirkon. Miesväellä on mielessä, kuinka hevonen saadaan nopeasti puomin renkaasta irti. Naapuria nopeampi käänös tienpäälle ja menoksi.

Me emme vielä kilpailleet, vaikka meidänkin pikku tamma oli mielellään lähdössä kotiin, kylmässä seisominen tuntui riittävän, vaikka vällyt laitettiin hyvin kiinnittäen selkään.

Kerrottiin tässä kilpahengessä käyneen niinkin, että jyrkässä kaarteessa oli reki kallistunut niin paljon, että emäntä pyörähti pehmeään lumeen. Isäntä sai rekensä tasapainoon, oli päässyt juuri keulille. Jos tässä olisi ruvennut emäntäänsä nostamaan, olisi toiset ajaneet jo ohi. Niinpä hän huusi vaimolleen, odota siellä vain, tulen hakemaan kun käyn kotona kääntymässä. Tällä isännällä oli hyvä fiilis palatessaan hakemaan kirkkokahvien keittäjää, eikä häntä moitittu.

Toimme joulun kotiin. Sanottiin terveisiä kirkosta. Nuorimmaisekin heräsivät aamupalalle. Kyllä se nyt maistuu hyvälle, vähän kinkkuakin leivän päälle. Joka talossa oli omia perinteisiä tapoja. Jossain oli renkimiehet sanoneet, oispa aina joulu, saisi yölläkin syödä. Siellä oli säännölleen ollut pöytä katettuna yöllä klo 1.00, nimeltäänkin yöpäivällinen.

Olkaamme kiitollisia näistä yltäkylläisistä jouluista, toisenlaisiakin on koettu. Muistetaan keskuudessamme yksinäisiä jouluja viettäviä, sanotaan, että autuaampi on antaa kuin ottaa. Pääasia on, että jokaisella olisi hetken joulumieli, ettei se pieni lapsi unohtuisi hankeen.

Siunattua joulua kaikille!

Maarit Lehto

Tuiskun ahkeruus ja monitaitoisuus näkyy yhä Parkanossa

**”Harva ihminen on niin pitkään säilyttänyt aktiivisuutensa ja työhalunsa kuin kaikkien parkanolais-
ten hyvin tuntema maisteri Martti Tuisku.” Näillä sanoilla alkoi vuonna 1982 paikallislehden 80-vuo-
tishaastattelu miehestä, joka vielä tuossa iässä hoiti lukuisia luottamustoimia. Korkeasta iästään huo-
limatta Tuisku oli kirkkovaltuuston puheenjohtaja, Parkanon Sotaveteraaniyhdistyksen puheenjohta-
ja, vanhainkotiyhdistys Rantakodon hallituksen puheenjohtaja ja Ylä-Satakunnan Sanomalehti Oy:n
hallituksen puheenjohtaja.**

Mittava elämäntyö pankinjohtajana

Martti Tuisku (1902-1990) oli synnyinkuntansa Jalasjärven lahja eteläiselle naapuripitäjälleen. Tuisku tuli Parkanon vuonna 1925, jolloin hänet valittiin Parkanon Säästöpankin kamreeriksi. Työnsä ohessa Tuisku opiskeli ja hän kirjoitti ylioppilaaksi Tampereen klassisessa lyseossa vuonna 1936. Sotavuodet keskeyttivät Tuiskun opinnot. Hän suoritti filosofian kandidaatin tutkinnon Helsingin yliopistossa vuonna 1947. Maisterin arvo Tuiskulle myönnettiin vuonna 1950.

Tuisku teki mittavan elämäntyön pankinjohtajana. Hän jäi eläkkeelle yli 40 palveluvuoden jälkeen vuonna 1967. Tuiskun aikana Parkanon Säästöpankki kehittyi pienestä maaseutupankista varsin suureksi kauppalasäästöpankiksi.

Tuisku toimi useita vuosia myös Satakunnan Säästöpankiyhdistyksen hallituksen puheenjohtajana sekä jäsenenä Suomen Säästöpankkiliiton valtuuskunnassa. Säästöpankkiväen piirissä kautta maan hänet tunnettiin erityisesti säästäväisyysaatteen julistajana ja edeltäjänä.

Pankinjohtaja ohjasi lapsia säästäväisyyteen

Tuisku kävi myös kouluilla puhumassa lapsille säästäväisyydestä. Kouluille hankittiin puiset, numeroidut säästölipaslokerit, joista oppilaat saivat valita oman lokeron. Oppilaille annettiin myös säästökirja. Kouluille hankituista säästölippaista ensimmäinen kappale on talletettu Säästöpankkimuseoon.

Tuisku vaikutti merkittävästi paikkakunnan kehitykseen myös kunnallisella alueella. Hän toimi pitkään Parkanon kunnanvaltuustossa valtuutettuna ja puheenjohtajana sekä lyhyen kauden kunnanhallituksen puheenjohtajana.

Tuisku oli jäsenenä ja puheenjohtajana lukuisissa lauta- ja johtokunnissa. Hän toimi aktiivisesti myös monissa järjestöissä ja yhteisöissä.

Tuiskulla oli merkittävä rooli yhteiskoulun saamisessa paikkakunnalle. Hän toimi yhteiskoulussa tuntiopettajana ja taloudenhoitajana sekä johtokunnan puheenjohtajana ja jäsenenä.

Maisteri Tuisku vaikutti vuosikymmenten ajan myös seurakunnallisissa luottamustehtävissä. Hän oli kirkkovaltuustossa puheenjohtajana ja jäsenenä kirkkoneuvostossa. Tuisku oli myös Suomen Kirkon kirkolliskokouksen jäsen 8–9 kertaa vuodesta 1933 alkaen. Hän toimi myös laajennetun piispainkokouksen varajäsenenä.

Parkanon mummu ja taata poseeraavat ensimmäisen lapsenlapsen Marikan kanssa kesällä 1968.

Vanhainkotiyhdistys Tuiskun aloitteesta

Tuiskun aloitteesta perustettiin Parkanon Vanhainkotiyhdistys, ja aloitettiin Rantakodon vanhustentalojen rakentaminen. Tuisku oli pitkään myös Parkanon Sotaveteraaniyhdistyksen puheenjohtaja ja Ylä-Satakunnan Sanomalehti Oy:n hallituksen jäsen sekä Parkanon Nuorisoseuran kuniajäsen.

Martti Tuisku taisi myös kirjoittamisen. Hän kokosi kansiin Parkanon Säästöpankin 50- ja 70-vuotishistoriikit sekä Jämijärven ja Siikaisten Säästöpankkien 50-vuotiskertomukset. Tuisku kirjoitti myös Leppäkosken Sähkön Oy:n ja Jalasjärven Sähkö Oy:n 50-vuotishistoriikit.

Tuisku tunnettiin myös pelimannitaidoistaan. Vannoutunut nuorisoseuralainen soitti mieluusti viululla lukuisissa tilaisuuksissa. Tuisku piti myös näyttelemisestä, ja hänet nähtiin aikanaan nuorisoseurantalo Päivölän estradilla. Martti Tuisku kuoli 88-vuotiaana vuonna 1990.

Lastenlapset taatan silmäterä

Martti Tuiskun poika Tapani Tuisku muistaa isänsä suuren innostuksen puutarhanhoitoa kohtaan. Lehtiskosken länsipuolella oli suurehko kasvihuone ja iso omenatarha. Silloisen säästöpankkirakennuksen (nykyisin apteekki) puutarhassa viljeltiin perunoita ja monenlaisia muita hyötykasveja.

Tuisku vietti erityisen mielellään aikaa lastenlastensa kanssa.

– Kaikki vuosina 1967-74 syntyneet neljä lastenlasta, kaikki tyttöjä, olivat taatan silmäterä. Heitä varten taa-ta rakensi Aureen mökille mitä monipuolisimpia härveleitä ja leikki tyttöjen kanssa väsymättömästi muun muassa peltomiestä, johon nämä eivät koskaan kyllästyneet, Tapani Tuisku muistaa.

Leikkien lomassa lapsenlapset samoin kuin jo aiemmin omatkin lapset saivat osansa taatan ja isän vakaasta hengellisestä maailmankuvasta.

Tuiskun pronssireliefi Säästöpankkiin

Vuonna 2002 itsenäisyyspäivänä Parkanon Säästöpankissa paljastettiin Martti Tuiskun reliefi. Itsenäisyyspäivän juh-lavaan tapahtumaan osallistui runsas yleisöjoukko. Pronssireliefin teki kuvanveistäjä Tapio Kettunen Vesilah-delta. Kettunen voitti samana vuonna suunnittelukilpailun Elias Lönnrotin 200-vuotispäivän kunniaksi julkistetusta taide-mitalista.

Reliefi on sijoitettu pankkisalin oikeanpuoleiselle seinälle kadun puolelta sisään tultaessa. Pitkäaikaisen pankinjohtajan muistoksi piti puheen Markus Käenmäki.

– Pitkään kestäneen uransa aikana Tuisku kertoi havain-neensa, että pankinjohtaja tarvitsee monenlaisia kykyjä ja taitoja; ”pitäisi olla talousmies, lakimies, lääkäri ja pap-pi”, Käenmäki siteerasi.

Käenmäki kuvaili Tuiskua lämminsydämiseksi, ystävälli-seksi ihmiseksi, joka tuli kaikkien kanssa toimeen.

– Hän oli myös lujatahtoinen, isänmaataan rakastava ja

Pronssirelieffi Martti Tuiskusta on sijoitettu Parkanon Säästöpankkiin.

energinen mies. Tuisku oli ihminen, joka ei osannut jou-ten olla.

Tuisku vaikutti pitkään myös kunnanvaltuutettuna ja seu-rakunnallisissa luottamustehtävissä.

Aloite Tuiskun muistamisesta tuli Helvi Mäkitalolta Parkano-Seurasta. Hankkeen toteutti säästöpankki.

Reliefin paljastustilaisuudessa olivat paikalla myös Martti Tuiskun lapset Tapani Tuisku ja Tarja Melajärvi. Tapani Tuisku kertoi käyneensä sisarensa kanssa kuvanveistäjä Kettusen luona katsomassa keskeneräistä työtä. – Jo tuol-loin näkyi, että lopputuloksesta tulee onnistunut, Tapani Tuisku kiitteli.

Lähteet: Ylä-Satakunta, 12. toukokuuta 1982. Markus Käen-mäen puhe Martti Tuiskun reliefin paljastustilaisuudessa itsenäisyyspäivänä 2002. Perhe-elämästä kertoi Martti Tuiskun poika Tapani Tuisku.

Taas kerran

*Taas kerran syttyvät Joulun valot
ja ihmiset muistavat Jeesuksen,
tuulahtaa mielessä tunteet jalot
ja syykin syntymään lapsen sen.*

*Vaan alle tavarain paljouden
pian hukkuu seimi ja lapsonen,
ja sieluun hiipineen onttouden
sä hautaatko avulla lahjojen.*

*Oi miksi et ihminen antaisi
sydäntä seimeksi lapselle,
silloin Hän sinutkin kantaisi
kuorossa taivaaseen tallelle.*

Tuomas Kurki

Rofessori joulutentissä

Marianne Kortesoja

Pohjois-Parkanon perukoilta Ouluun suomen kielen professoriksi omien sanojensa mukaan ajautunut Harri Mantila kouluttaa työkseen suomen kielen opettajia ja muita kielen ammattilaisia Pohjois-Suomen tarpeisiin.

Muutaman kerran olemme saaneet kuulla hänen luentojaan myös täällä Parkanossa. Silloin kun kieli on hyvin hallussa voi sanoilla leikkiä ja temmata kuulijansa mukaan ja tarjota tiukkaakin asiaa mielenkiintoisessa paketissa.

Professoriksi voi ajautua sattumalta

Elämänuran löytyminen ei aina ole suoraviivaista, usein sille päädytään sattumalta. Nuoruuden toiveet ja haaveet eivät aina Harrin mielestä kohtaa toisiaan elämän mahdollisuuksien ja vaatimusten kanssa. Hänenkin tapauksessaan maa- ja metsätieteellinen tiedekunta jäi ikuiseksi haaveeksi, pääsykokeet jäivät väliin ja siitä toisesta vaihtoehdosta tuli totta.

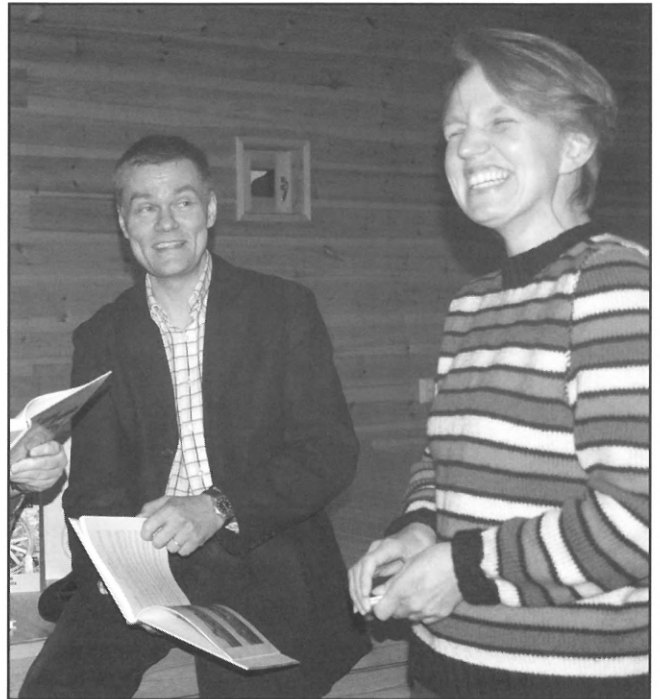
Hänen kiinnostuksensa suomenkieleen syntyi syvästä kiinnostuksesta suomalaisuuteen, sillä kielihän on sitä kaikkein syvintä suomalaisuutta. Murteiden puolesta Pohjois-Parkano, Pihlajankylä, oli todellinen aarreaitta, saattoihan siellä kuulla tavallisessa arjessa kolmea eri murretta; yläsatakuntalaisen ja eteläpohjalaisen lisäksi kuului myös Kaukolan murre. Lapsuudessa riitti kielellisiä virikkeitä.

Suomenkielen tutkijana Harri on tutkinut monia niistä asioista, mitkä jo lukioaikoina kiinnostivat. Väitöskirjansa hän teki murteentutkimuksesta ja sukulaiskieliinkin perehtyi, kun julkaisi kirjan, jossa vertaillaan suomen ja unkarin nominaalisia verbimuotoja ja niiden käyttöä. Unkarin kieli innosti myös suorittamaan kielenkääntäjän tutkinnon.

Onko joulu sanana vanha?

Harri Mantila kertoo, että jouluun liittyvä sanasto on melko nuorta. Vanhimpia sanoja on tietysti itse sana joulu, joka on lainattu ruotsista. Se lienee kotiutunut suomeen jo heti kristinuskon tultua eli joskus 1100-luvulla. Mielenkiintoista muuten on, että sana juhla on itse asiassa sama sana kuin joulu. Se on vain lainattu germaanisista kielistä jo aiemmin. Myöhemmin sana germaanisella puolella muuttui muotoon jul ja se lainattiin suomeen uudelleen, nyt Kristuksen syntymäjuhlan nimenä. Jossain murteissa sanaa juhla onkin vanhastaan käytetty merkityksessä joulua.

Jouluun liittyvät sanat ovat itsensä joulunkin lisäksi suu-

Professori, suomen kielen lautakunnan puheenjohtaja Harri Mantila luennoi Kihniön Puumilassa 2005. Tauolla hän vaihtoi kuulumisia Marianne Kortesojan kanssa.

rimmalta osalta tuontitavaraa. Tämä on tietysti luonnollista, onhan joulukin kotiutunut kaikkine tapoineen ja ruokineen tähän maahan vasta viimeksi kuluneiden vuosisatojen aikana. Nykymuodossaan joulun juhlinta on hyvin nuori ilmiö. Joulukuuset yleistyivät vasta 1900-luvun alkupuolella. Tärkeimpien jouluherkkujen nimitykset ovat selvää ruotsia ja hyvin nuoria lainoja, esimerkiksi kinkku tulee ruotsin sanasta skinka, torttu sanasta tårta ja limppu sanasta limpa.

Lapsuuden joulussa tuoksui Pihlajankylän kuusi

Joulu on Harri Mantilalle tärkeä. Hänelle joulu on perinnettä. Lomakeskusten hälinä ja etelän turistikohteet aiheuttavat perheessä joskus pientä kiistaakin, vaimo kun välillä haluaisi lähteä viettämään joulua kodin ulkopuolelle. Tänäkin vuonna vaimo kysyi varovaisesti, että mitäs me jouluna tehtäisiin. Siihen Harri varmana vastasi, että hän tekee rosollia, muista ei tiedä.

Perheen jouluperinteeseen kuuluu joulukuusi. Vanhaa perinnettä kunnioitetaan tuomalla kuusi sisään vasta aattoamuna. Harri muistelee kuinka ennen kotona Pihlajankylässä kuusi usein haettiin metsästäkin vasta aattona.

Erityisesti hänen mielessään on muistikuva kuusen väkevästä tuoksusta, joka täyttää koko talon ja tuo joulun tunnelman. Nykyisin kaupunkieläjänä on ollut pakko tottua torilta ostettuihin, kauan kaadettuna olleisiin kuusiin.

– Ne eivät tuoksu samalta kuin lapsuuden tunnelmiin johtanut aito Pihlajankylän kuusi, väittää Harri hieman harmissaan.

Yhtenä jouluna Harri päätti kuljettaa oikean tuoksuvan kuusen kotimetsästä Ouluun. Sopiva kuusi valittiin huolella, pakattiin kunnolla muoviin ja sidottiin huolella narulla tiiviiksi pakettiksi. Paketti kiinnitettiin auton katolle. Tarkoitus oli tehdä oikea lapsuuden joulu, kuusikin kotimetsästä. Toisin kävi. Kokkolaan mentäessä huolella koottu paketti oli hajonnut ja muovinriekaleet levinneet pitkin Pohjanmaan lakeuksia. Raaheen tultaessa suurin osa neulasistakin oli varissut tien poskeen. Kotona Oulussa auton katolla makaava kara ei paljon enää muistuttanut joulukuusta, mutta aattona se kuitenkin kannettiin tupaan. Kauneudella se kuusi ei ollut pilattu, mutta se oli sentään kasvanut kotoisessa maaperässä. Siinä oli joulun tuntu.

Harri Mantila pienenä poikana "Kattilakosken" myymälässä 1960-luvun alussa.

Nyt vain

*Utuinen kuin Orionin sumu
eteerinen valo lumoa
Yhtä kaikki.*

*Tai Andromedan galaksi
etäinen ja himmeä
Härän tähdistön takana
tuolla puolen käsityksemme kyvyn.*

*Odotamme
odotamme tuhat vuotta.*

*Sinä olet utuinen
kuin Orionin sumu ja sen
eteerinen himmeys.*

*Lumosi kerran.
Nyt poissa.
Härän tähdistön takana
ja tuolla puolen käsitykseni kyvyn.*

Odotanko tuhat vuotta?

Aino Rimppi

Marjaretki 1938

Väinö Riutta

Taas teki mieleemme seikkailuun ja marjamatkalle eräänä elokuun päivänä. Olin teettänyt veneen Länsi-Aureen Aurejärvelle ja nyt oli sitten kokeiltava sen merikelpoisuutta. Päämaalinamme oli Mustajärvi ja hillasuot. Vene oli tasaperäinen, tehty perämoottoria varten. Siis vanha toveri "Jons-sonni" mukaan ja muut eväät. Joukkueemme (koko perhe) nousi aamulla linja-autoon ja huristimme Länsi-Aureen Saloselle. Sieltä nopeasti metsäpolkua Aurejärven lahden rantaan, missä uutukainen vene odotti hermostuneena. Moottori kiinni ja joukkue kipin kapin veneeseen. Työntö vesille ja moottori käyntiin parilla nykäyksellä. Jorma asettui perämieheksi.

Kapean salmen läpi puksuteltuamme aukeni peninkulmainen Aurejärven siintelevä selkä. Ilma oli tilauksesta ihana ja aamuinen järvi jylhän kaunis – ja moottori kehersi tuttua lauluaan muistellen ehkä kaipauksella merellisiä seikkailujaan vuosien takaa.

Lannettan talo jäi kauas vasemmalle rannalle ja pian jo Uljaan uljaat rannat sivuutettiin. Jossain kaukorannalla joku ihmetellen katseli ja kuunteli. Olihan moottorimme ensimmäinen yksityinen vene Aurejärvellä ja perämoottorin hyrinä yleensäkin.

Kohti Mustajärveä

Johonkin niemeen pistäydyimme haukkaamaan eväitä. Eräillä taisi olla jo nälkäkin. Kauaa emme ehtineet huilata. Päämäärään oli kiire. Siinä jo kohta sivuutettiin Kartiskasaari ja järven pohjoisperukka oli jo melkein näkyvissä. Pieni loppukiri vielä ja niin kiskottiin painava vene rannalle Mustajärven tien päähän. Moottori irrotettiin pois ja kannoin sen metsään risuläjän alle piiloon.

Siitä se alkoi patikointimatka polkupyörätietä kohti Mustajärveä poikitse Kurun-Kihniön maantien.

Iltapäivä oli jo pitkällä, kun saavuimme Poikelisen taloon samannimisen järven päitse. Olimme patikoineet tavaroinemme yli neljä kilometriä läpi asuttoman metsätaipaleen – Aureen hoitoalueen metsiä.

Poikelisessa kahviteltuamme (minulle tietysti jo tuttu talo) pyysin käyttöömmme talon veneen Mustajärven rannalta. Se tietysti luvattiin ja niin jatkui kävelymatkamme

Väinö Riutta 80-vuotispäivillään.

kilometrin pituista polkua Mustajärven Myllylahdelle. Siitä veneellä soutu pitkin Mustajärveä sen pohjoispäähän, minne olin tj. Pukan kanssa rakennuttanut metsätyömiehille kämpän. Siellä ei asustanut nyt kukaan.

Oli ihana kesäinen ilta. Kaarevassa lahden perässä oli ko-mea hietaranta – kuin "riviera" ikään. Sinne nuoret heti kirmasivat juoksemaan. Mutta etelästä päin kuului kaukainen ukkosen jylinä. Kämpän avotakkaan teimme me vanhemmat honkavalkean. Eihän sitä juuri lämmitystä varten tarvinnut – muuten vain lystin vuoksi. Eväitä taas verotettuaamme täytyi tietysti lähteä soutelemaan.

Järvi oli aivan tyyni ja ihailimme sen jylhää erämaantuntua, mustien rantakuusikkojen kuvastuessa järven peilipintaan synkän mustana kuvajaisena. Mustajärvi tosiaan! Uistinkin laahasi veneen perässä, mutta mikä kala maltaisi nyt koukkuun käydä. Retkeltä palattua meni nuori väki vielä veneellä löytämäänsä kapeata puroa myöten ylempänä olevaan Kaviolampiin ongelle. Lampi on aivan näkösellä.

Tiilet tyynyksi

Kellon osoitettua jo yhtätoista yöllä, palasivat onkimiehet kämpälle. Jonkin pikkukalan olivat saaneet, mutta päästivät ne veteen takaisin. Olimme kämpässä ns. terävänpään puolella, toisin sanoen työnjohtajan kammarissa. Siinä oli kaksi vuodetta seinällä päällekkäin. Kun rupesimme suunnittelemaan nukkumaan menoa, sanoivat tytöt heti, etteivät he ainakaan niille peteille mene – siellä voi olla vaikka hii-renpesiä kuten kerran Liesjärven kämpässä

Tytöt alkoivat laitella tilojaan lattialle asettaen nurkasta löytämiään tiilikiviä päänalusiksi ja takkeja niiden päälle. Äiti oikaisi penkille ja sanoi sen olevan pehmeämpi kuin lattian. Minä kömmän vaatteet päällä toiselle petille tuumaillen, että kyllä hiiret kaikkoavat kun potkiskelen. Jorma nousi ylälavitsalle.

Ja sitten rupesi satamaan. Ukkonen lähenei valtavalla voimalla. Erämää tahtoi näyttää meille mitättömille mahtavuuttaan. Yhtä mittaa jyrisi ja rätsisi kuin suuria kivikuormia olisi ajettu ontolle sillalle. Onneksi ei ollut pitkiä puita matalan kämppämme lähellä. Järvi näytti olevan keskeyttämättä kirkkaana tulimerenä.

Tätä kesti pitkästi aamuyöhön, ja hyvin kai se yö meni – keltä paremmin keltä huonommin. Taisi eräitä pelottaakin. Aamulla jo varhain tein takkaan pienen valkean ja äiti nousi keittämään aamukahvit hiilloksella. Ukkonen oli kaikonnut jonnekin pohjoiseen ja sade saman tien. Suunnittelimme marjamatkaa.

Hilla

Olin aikaisemmin kesällä nähnyt paljon hillan kukkia eräällä korpimaalla idässä päin. Sinne suunnistimme – ja mikä ilo! Saavuttuamme kapeaan rämeentaipseeseen notkelmaan, näimme siellä olevan melkein keltaisenaan hilloja. Ei ollut kukaan tänne aikaisemmin eksynyt. Pari tuntia kyykittyämme olivat astiat täynnä. Sitten kämpälle syömään ja taas soita polkemaan. Mutta emme enää hyviä marjasoita löytäneet. Hilla siellä toinen täällä. Uhkaavia sadepilviäkin nousi taas etelän taivaalle. Taisipa taas kaukainen ukkosen jylinä kuulua – ihme kyllä heti toisen ukonilman mentyä.

Palailtiin kämpälle. Vähän aikaa aurinkoisella hietikolla lepäilyämme ”pantiin pillit pussiin” ja lähetettiin soutele-

maan Myllylahtea kohti. Sitten Poikelisessa taas kahviteltiin ja kuunneltiin hetki emännän suulasta puhevirtaa. Tyttöillä ja Jormalla oli naurussaan pidättelemistä, sillä emännän puhekielessä ei ollut lainkaan ässää. Sen tilalla oli ähvä. Kissakin oli kiffa ja koira oli kofka.

No niin! Eteenpäin oli lähdettävä taas. Oli ehdittävä vielä Kihniön asemalle tj. Pukalle yöksi. Pilviäkin nousi taas etelän taivaalle. Kipakoituamme pyöräpolkua pari kilometriä poikkesimme katsomaan rämeelle, olisiko siellä hilloja. Ja olihan siellä. Mutta ukkosilmakin nousi suolle. Kehoitin, että mentäisiin siihen osaan rämettä, missä oli taajemmasti matalaa tasapitkää mäntyä. Suota ympäröi joka taholla korkeampi kangasmetsä. Arvelin näin olevan turvallisempaa, koska emme kauemmas ehtineet suojaa hakemaan. Sade oli melkoinen ja ukkonenkin. Kastuimme, vaikka oli sadevaatteitakin. Ei pelottanut meitä silloin erämaa.

Jatkoimme matkaa maantielle ja sitten sitä pitkin vaeltamaan kantamuksinemme Kihniölle päin. Käännyimme Isoviidan talon kohdalla metsäpolulle joka vei Pukan asunnolle. Sinne saavuimme hyvissä voimin ja ajoin ennen yötä. Matkaa poikelisesta karttui 12 km. Pukalla ihmettelivät yht’äkkisiä vieraita, mutta hyvänlainen oli kohdeltu kuitenkin.

Aamulla palailimme junassa Parkanoon. Moottoriveneen toimitin leimausmiesten matkassa Länsi-Aureeseen takaisin. Vene oli metsähallituksen, mutta moottori oma. Jorma kuljetti myöhemmin leimausmiehiä Aurejärven eteläpäähän rantoja pitkin työmaille ja takaisin. Hän oli silloin leimausporukassa.

*Tontut hiipii salaa,
ikkunoiden taa.
Lapsia ne tarkkailee,
pukille ne kertoilee
On kaunis aika,
kimaltelee joulun taika.*

**Tiina Kiviniemi 6. luokka
Jaakkolan koulu**

Kipakasti taiten - kansantanssin juhlaa Lahdessa

Aino Rimppe

Onneksi saimme Parkanoon Ritvan Ichtertzin. Nuorisoseura on hänen myötänsä tehnyt loistavaa työtä parkanolaisten lasten ja nuorten kansantanssin hyväksi. On jo lasten tulevaisuudenkin kannalta erinomainen asia, että joku jaksaa innostaa, ja työssään vielä nauttia myös itse!

- Se on niin hauskaa, sanoi Ritva minulle kerran.

Mainiosta meiningistä pääsee ulkopuolinen käsitykseen vain osallistumalla Napsakoiden, Kapsakoiden, Kipakoiden ja Kiverien tilaisuuksiin. Itse vakuutuin asiasta lopullisesti Lahden Sibelius-talossa, jossa hollolalaiset marraskuussa 2005 järjestivät kansainvälisen kansantanssifestivaalin Hollo ja Martta. Esiintyjinä oli noin 1200 lasta ja nuorta, yleisöä yhtä paljon. Parkanosta esiintyivät Kipakat, Hollolan nuorisoseuran Kallet ja Kaisat-ryhmän ystävät.

Rytmiä ja korkojen kapsetta

Mukana oli osanottajia myös muista maista. Unkarista, Kroatista, Valko-Venäjältä ja Turkista oli saapunut Lahteen läheisimmät vieraat, kaukaisimmat tulivat Kaliforniasta asti. Oli mielenkiintoista vertailla eri maiden esityksiä, erilaisia temperamentteja, traditioita, jalanheittoja.

Turkkilaisten ryhmä oli sotilaallisin – jämäptiys mukana naisten pään nyökkäyksessäkin, saati sitten korkojen kapseessa. Unkarilaisten jalan heitto oli kovin korskeaa, ja erittäin etevää. Valko-Venäjä taisi teknisessä viädä voiton, jos arvosteluun ryhdytään, onhan ryhmä kuuluisa tekniikastaan. Kroatian ryhmän esityksessä kulki juoni, saimme osallistua kosintaseremoniaan.

Kalifornialaiset toivat estradille skandinavialaista tanssia. Se oli kuitenkin huomattavasti hitaampaa kuin omamme konsanaan. Koreografian takana oli suomalaista verta. Tarjosivat kalifornialaiset toki myös aidon kantrin. Villi vauhti sai yleisön mukaan rytmiin. Vai olivatkohan kapaleen alkujuuret sittenkin Irlannissa?

Järjestäjien ryhmä taisi askellajin

Kotkan Helka-nuoret tarjoilivat tilaisuudessa sanoin ja sävelin jopa hailia:

- Rokkakin paloi pohjaan, mutta vieras oli päättänsä pitempi, korvallista korkeampi. Mistä tiesivät tulla? Tiesivät tulla, kun on vaskiset veräjät ja rautaiset saranat, esiintyjillä virttä vatsa täynnä. Kerrottakoon, että haili on silakka ja kilohaili pieni silakka.

Menuetti on vaativaa lajia. Hollolan vanhempien 40-hengen ryhmä olisi varmasti selvinnyt voittajana, jos kilpailusta olisi ollut kyse. Heidän rivinsä pysyivät suorina. Hollolassa on harrastettu tanhuja 30 vuoden ajan, heille tanssi on ollut lähellä arkielämää ja he ovat saaneet tunnustusta myös rajojemme ulkopuolella.

Esiintymislavan yläpuolella istui ja odotti kärsivällisesti omaa osuuttaan noin 150 hengen kuoro. Tanssiryhmät odottivat vuoroaan eteisaulassa, kärsimättöminä ja täynnä intoa. Pienimmillä esiintyjillä oli ikää kolmesta kuuteen vuotta.

Ohjelman loppusuoralla kaikkien pienin, noin kaksi ja puoli - kolmevuotias tyttö kumarsi otsan estradin lattiaan ja silloinkos yleisö vallan riemastui. Yli tuhannen hengen loppukavalkadi sai tunnelman salissa huippuunsa.

Kansantanssijat hakivat virikkeitä

Maarit Lehto

Kiverät tanssivat Nordlekissä. Myöhemmin ryhmä hajosi, kun nuoret lähtivät opiskelemaan muualle.

Kansantanssin opettaja Ritva Ichtert on kulkenut ryhmiensä mukana niin kotimaassa kuin ulkomaillakin kuluneen vuoden aikana. Kipakka-ryhmän nuoret tukijoukkoineen kokivat ikimuistoisia hetkiä muun muassa Unkarissa ja Italiassa.

Parkanossa tanssivat tällä hetkellä seuraavat ryhmät: 4–6-vuotiaat Napsakat (20 tanssijaa), 7–8-vuotiaat Viirkantti (15 tanssijaa), 9–11-vuotiaat Kapsakat (12 tanssijaa) ja 12–13-vuotiaat Kipakat (13 tanssijaa).

Omalla paikkakunnalla kansantanssijat esiintyivät muun muassa 19. marraskuuta taiteen perusopetuksen 10-vuotisjuhlassa Käenkoskella. Samalla juhlistettiin myös nuorisoseurajärjestön 125-vuotistaivalta.

Antoisat vierailut Unkariin ja Italiaan

Kipakat-ryhmä teki viime keväänä vastavierailun Italian Padovaan, mistä edellisellä vuonna vierailu ryhmä Parkanossa. Kansantanssivierailut ovat osa EU-projektia,

ja sen kautta katettiin noin puolet matkakustannuksista. Vierailulle osallistui myös kamarikuoro Cantando, joka esiintyi samoissa tilaisuuksissa.

Padovassa kansanmusiikki ja -tanssi ovat korkeassa kursissa. Alue on myös tunnettu ikivanhasta kulttuuristaan. Padovan lisäksi Kipakat vieraili Unkarissa. Tätä matkaa varten ryhmäläiset tukijoukkoineen tekivät kovasti töitä kahden vuoden ajan. Viime keväänä he järjestivät kaupungintalolla konsertin, jossa esiintyivät myös Leena ja Kari Arffman. Leena lauloi tuttuja operettisävelmiä ja Kari lauloi suomalaisia ikivihreitä iskelmiä ja kansanlauluja musiikkinäytelmästä Tunteen Palo. Arffmanit esittivät duettona sävelmän Unkari, kotini Leharin operetista Viktorian husaari.

Viikon matkalle kesäkuussa osallistui 15 tanssijaa, heidän vanhempiaan ja musiikkiopiston opiskelijoita.

Kipakat opettelivat kolme päivää unkarilaista tanssia Balatonjärven lähistöllä. Unkarin pääkaupungissa Buda-pestissa he viettivät kaksi päivää tutustuen kaupunkiin ja sen kulttuuriin.

Kiverät puolestaan osallistui heinäkuun lopulla Göteborgissa pidettyyn Nordlek-tapahtumaan. He matkustivat yhdessä Karvian Nuorisoseuran tanhuajien kanssa.

Ryhmät tutustuivat Göteborgiin, missä he tapasivat vanhoja tuttuja ja solmivat uusia tuttavuuksia. Matka oli Kiverät-ryhmän viimeinen, sillä ryhmä loppui nuorten lähtiessä opiskelemaan muualle.

Vierailun huippuhetki oli tietenkin upea pääjuhla Slottskogssvallenin kentällä. Eri maiden ja järjestöjen liiput liehuivat. Kukin ryhmä esitti vuorollaan tansseja eri Pohjoismaista ja omia kansallisia ohjelmiaan. Seuraava Nordlek tanssitaan kesällä 2009 Lahdessa.

Kapsakat ja Kipakat tanssivat kultasarjaan

Pispalan Sottiisissa Tampereella tanssittiin samalla Kalevan nuorten valtakunnallisissa luokittelukonser-

teissa. Parkanosta Sottiisiin osallistui 8–9-vuotiaiden Kapsakat-ryhmä ja 6–7-vuotiaiden Viirkantti. Kapsakoille Sottiisivierailu oli jo toinen, kun taas viirkanttilaiset olivat mukana ensimmäistä kertaa.

Kalevan nuorten luokitteluun osallistui Parkanosta kaksi ryhmää, Kapsakat alle 10-vuotiaiden sarjaan ja Kipakat 11–13-vuotiaiden sarjaan. Molempien ryhmien ohjelmat sujuivat upeasti ja tätä tapahtumaa varten koottu yhtye (Paula ja Anni Metsänen, Anna-Emilia Lehtinen, viulut, Heli Latva-Kiskola harmonikka ja Jukka Lehtinen basso) siivitti heidät huippusuoritukseen.

Luokittelussa on neljä sarjaa: harrastussarja, pronssisarja, hopeasarja ja kultasarja. Tuomaristo koostuu ammattilais-kansantanssin opettajista. Tänä vuonna ryhmiä oli 41. Kapsakat ja Kipakat pääsivät kultasarjaan.

– Oli hienoa nähdä, kun lapset itse olivat ylpeitä saavutuksistaan. Positiivista palautetta on tietysti aina hienoa saada, ja lasten motivaation säilymiseksi se onkin tärkeää, Ritva Ichtertzer sanoo.

Kipakat keräsivät monin tavoin varoja Unkarin matkaansa varten. Kuva kaupungintalon konsertista.

Kipakat vierailivat sekä Italiassa että Unkarissa.

Napsakat-ryhmässä tanssivat 4–6-vuotiaat.

Ullakolle unohtunutta

Heikki Lammi

Ryhdyin syksyllä yhdessä vaimoni kanssa kunnostamaan vanhan omakotitalon ullakkoa. Talon olivat ostaneet vaimoni vanhemmat 1940-luvulla, mutta se on rakennettu jo 1930-luvulla. Ullakon sahanpurujen ja olkien kätköistä löytyi mm. vanhoja sanomalehtiä.

Parkanon Seutu -lehti on ilmestynyt lauantaina, joulukuun 25. päivä 1937. Toimituskuntaan ovat kuuluneet J. A. Vataja ja Esko Sipilä. Lehti on tullut tilaajalleen nimellä Väinö Lehtinen, Parkano.

Etusivulla kiinnittää huomiota Paavo Korpelan ilmoitus:

Kerrankin-kunnon kamppeissa!

Kyllä se pitäjällä tiedettiin, että Kivistön Kallella on maallista hyvää yltä kyllin Hänellä olisi ollut varaa korkeampaankin elämään. Mutta siellä nöyrästeli mies tilallaan, ei välitellyt liion tiedoista, ei taidoista eikä älyllisestä kilvoittelusta, puhumattakaan nyt pukimista

Mutta kerrankos sitä ihmisen suhteen erehdyttiään. Kerran lähti Kalle Parkanoon kun oli ensin selvittänyt itselleen sen että **asusteet** ne ovat, jotka herättävät kantajassaan luottamusta ja lisäävät hänen arvokkuuden tuutua. Hän osti ne Korpelasta, miesten erikoisvaatehtimosta. Tehkää Te samoin.

PAAVOKORPELA.

Toinenkin ilmoitus on samalta liikkeenharjoittajalta:

O S T A N

joka päivä

Metsälintuja. Lehmän-, melliikan-,
vasikan-, lampaan- ja hevosen
nahkoja, Kanoja ja kukkoja
Sukkakudin lumppuja ja villoja.
Hevosen ja lehmän häntäjouhia

Päivän korkeimpiin hintoihin. Tori-
päivinä ostetaan. pukuliikkeessä.

P. Korpela.

Takasivulla on ilmoitus postin aukioloajoista:

- Postitoimisto on avoinna 15 p. toukok. alkaen
Arkipäiv. klo 9-11, 1,30-14, 15,30-16, 18-18,30 ja 19-20.
Sunnunt. ja juhlapäivinä 9,30-10 ja 19-20.
Posti lähetetään asemalle joka päivä kello 14,10.
Posti saapuu asemalta joka päivä kello 15.

Sitten on ilmoitus otsikolla Autoliikenne:

- Parkanosta lähti arkipäivisin linja-auto klo 6.30. Se oli Ikaalisissa 10.30 ja Tampereella 12.10. Auto lähti takaisin Tampereelta 16.20 ja oli Parkanossa 19.45. Liikennöitsijä oli A. Moisio. A. Anttilan auto lähti Parkanosta 6.40 ja saapui Poriin 9.30. Vielä ajoi J. Myllymäki vuorot Karviaan sekä Kihniön kautta Jalasjärvelle ja Seinäjoelle.

Postitoimisto on avoinna 15 p. toukok. alkaen:

Arkipäiv. klo 9-11, 1,30-14, 15,30-16, 18-18,30 ja 19-20.

Sunnunt. ja juhlapäivinä 9,30-10 ja 19-20

Posti lähetetään asemalle joka päivä kello 14,10.

Posti saapuu asemalta joka päivä kello 15.

Kihniön Postitoimisto.

**On avoinna kaikkina arkipäivinä klo 9-11,00 ja 18-19,30
Sekä tulleen postin jakelua varten 20-21. Sunnuntaisin 12-1.
Juhlapäivinä ovat postit suljettuna.**

Erikoinen kulkuväline oli seuraavassa:

- Yhdistetty henkilö- ja kuorma-AUTO Parkano-Pori, lähtee Parkanosta joka maanantai, keskiviikko ja lauantai kello 5,30 ja takaisin Porista klo 13,30. Puhelin on. V. J. Heinonen.

Mielenkiintoisia ovat vielä seuraavat neljä ilmoitusta:

- Parkanon vanhimman Kahvilamme suljemme arv. yleisön suosioon. A. Sahromaan perikunta.

- Hyvässä kunnossa oleva Henkilövaunu saatavana vuokra-ajoon. Maksut kohtuulliset. Lauri Jokinen.

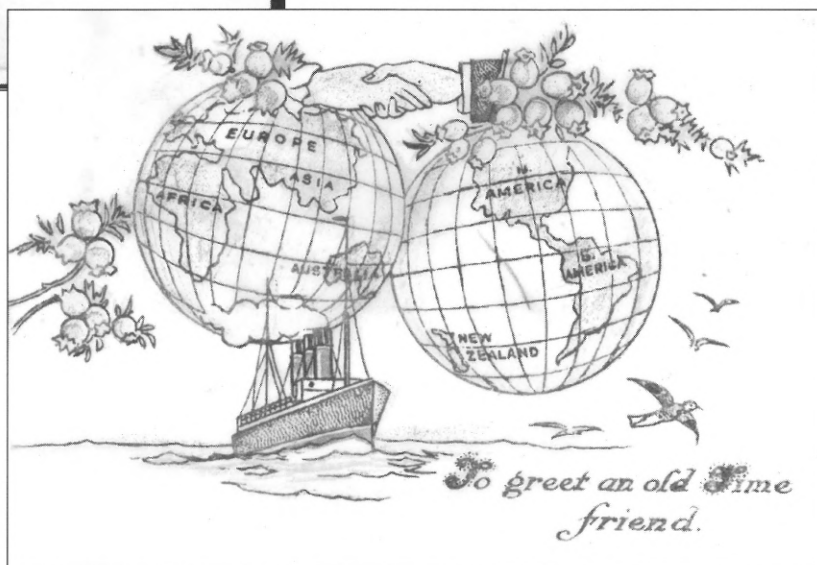
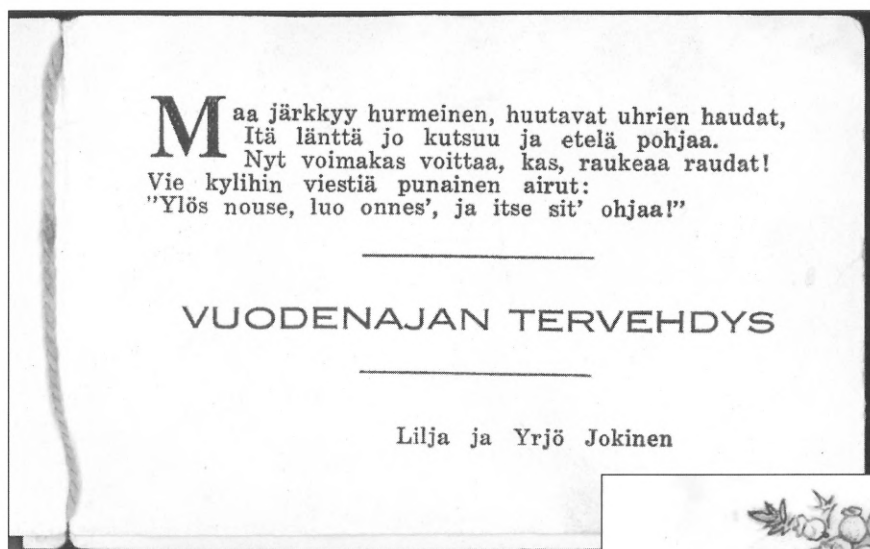
- Jokaisen on paras hankkia suurempiakin vaatimuk-

sia vastaava RADIO jollaiseksi on todettu itävaltalainen Hornyphon-kone. Edustajana Pohjois-Satakuntaa varten toimii hra Tarmo Markkula. Postiosoite Parkano Linnankylä.

- TAPANI-tanssiaiset Päivölässä tapaninpäivänä alkaen klo 20. Soittaa orkesteri. Liput 8 mk. Järjestää Parkanon Nuorisoseura.

Toinen lehti on säästöpankkien julkaisema Kukkaromme, toimittajana Martti Tuisku. Vuodelta 1955 oleva joulu-kuun numero sisältää mm. Parkanon paronin kuvan, jonka alla on teksti:

- Ei tullut muille vahinkoa, ja Jumala otti liian pois, sanoi Parkanon parooni, kun tuli tuhosi hänen asuinrakennuksensa.

Mielenkiintoinen ullakon löytö oli myös vanha Amerikan-kortti. Sen kuori ei ole säilynyt, joten vastaanottajaa ja päivämäärää ei tiedetä. Kortissa oleva runo on erikoinen. Tulee mieleen ajatus, että lähettäjät ovat paenneet Amerikkaan välttyäkseen kansalaissodan melskeiltä. Jos joku lukijoista tietää lähettäjistä, Lilja ja Yrjö Jokisesta jotakin, niin hän voisi ottaa yhteyttä vaikkapa Ylä-Satakunnan toimituksen kautta.

JOULU

*Taivaalla oli kuunsirppi, joka juuri ja juuri pystyi valaisemaan
lumisen maan.*

*Ihminen kulki kuun valon saattelemana jalat silloin tällöin upoten
hankikannossa.*

*Metsän puiden varjot muotoilivat lumessa makaavat
tikapuut.*

*Metsän eläinten jättämät jäljet paljastivat niiden salaiset
matkareitit.*

*Ihminen katseli ympärilleen tuntien syvän kaipauksen
rinnassaan.*

*Hän seurasi jalanjalkia, mutta kaipaus tuntui vain
kasvavan.*

*Hän jatkoi silti.
Pilvi peitti kuun.
Tuli aivan pimeää.*

*Ihminen pysähtyi, hän tunnusteli ilmaa sydämessään ja lähti kulkemaan
suuntaan, jossa kaipaus alkoi vaihtua toiseen
tunteeseen.*

*Rinnassa alkoi tuntua lämpöiseltä, vaikka ripset ja hiukset olivatkin
kohmeessa.*

*Kuunsirppi pääsi piilostaan.
Puiden varjot pääsivät jälleen oikeuksiinsa.
Pimeys muuttui hämäräksi.*

*Ihminen päätyi kuun valaisemalle
aukealle.*

*Aukean keskellä oli pieni
kuusi.*

*Ihmisen mieli hymyili.
Hän otti taskustaan pienen tähden, laitto kuusen latvaan ja
nauroi.*

Muuta ei jouluun tarvittu.

Katariina Saarela

Arvoitus

*"Seisoo hiljaa ja hymyilee vaan,
aina vahdissa paikallaan.*

*Ei turhaa huutele, elämöi.
Vain porkkanan vaivan palkaksi söi.*

*Talven myrskyn ja routasään
on kaiken hän joutunut kestäämään.*

*Läpi pimeiden öiden ja kylmien
hän kevättä oottaa riemuiten.*

*Mut kun saapuu vihdoon kevätsää,
et häntä enää paikallaan nää."*

Päivi Rikalainen

JOULUN ODOTUS

*Jouluinen aika koittaa joka vuosi
ja se ei suinkaan tule varkain.
Vaan ajoissa siihen jo valmistaudutaan,
ja näin on ollut aina.*

*Kodit tulevat siivottua,
ainakin kaksi kertaa vuodessa.
Toinen on juhannus ja toinen on joulukuu
ja voi sitä innostuksen vertaa.*

*Kuusikin haetaan koteihin,
ja asetetaan kunniapaikalle,
jouluaattona se koristellaan
ja kynttilät näköksälle.*

*Lapsoset kilvan odottavat
joulupukin saapuvaksi,
eivätkä he koskaan petykään,
ja näin pukki tulee heille tutummaksi.*

*"Ois joulu ainainen"
näin lauletaan laulussakin.
Kiitollisuus täyttää sydämen,
saispa lahjaksi pipan tai takin.*

Hellin Salmenoja

Jaakkolan koulun oppilaiden joulu

*Tonttu yritti taikoa
puuroa kinkuksi.
Siitä tulikin maksalaatikoita kaksi.
Pukki ilkkui pilkkasi.
Tontti vain naurahti.
Kysyi: Missä rekeni?*

Sara Kiho
3. lk

*Porsas pieni paistetaan,
se joulukinkus pääsee.
Hyvältä se maistuu.*

Janne Kaartinaho
6. lk

Pimeällä

*Tonttu vetää rekeään ja
lahjat jakaa pimeään.
Kettu saa porkkanaa
jänis makkaraa.
Siili saa salaattia,
kilpikonna maitoa.*

Petri Kukkula
4. lk

Aki Niemelä
6. lk

Pukin Pikkuinen
poro

Pukin pikkuinen poro

Pukin pieni poro asuu pikku vajassaan. Porolla oli kolme silmää kun se joi innoissaan piimää. Porolla oli "kilikuti" kello. Kun se sitä soittaa, niin pukki apuun jolkottaa. Poron nimi on Pate ja lempinimi sen on Mate. Pikku porokin vanhenee, ajan kulu sille valkenee. Se lopuksi pukkia hyväilee ja sitten lentoon ponkaisee. Pukki kyynelleen vuodattaa, mutta se on iloisaa.

Erika Kalliokoski
5. lk

Flunssainen Petteri Punakuono

Niina Juurakko
6. lk

Tonttu hiihtää pitkin iltaa,
ja katselee kiiltävää jään pintaa.
On tontulla pitkä matka,
ja uuras kantotaakka.
Kun koti jo tontulle häämöttää
niin tonttu hiihtää mielissään.

Essi Impponen
5. lk

Joulusäädin

Kun pukki marisee
paina yksi
Kun muori nalkuttaa
paina kaksi
Kun poro potkaisee
paina tauko
Ruudulla saat jouluja jatkuvasti

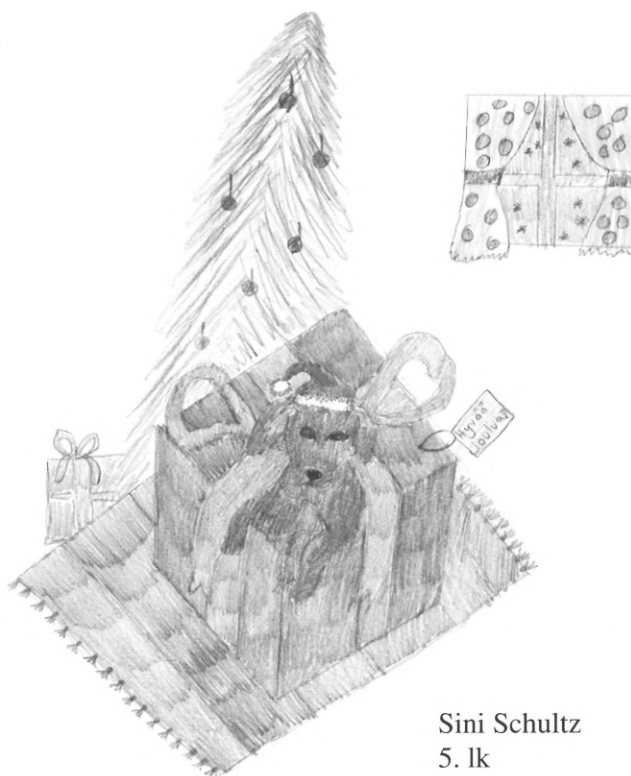
Timo Holma
4. lk

Meidän pukki

Meidän pukki on kiireinen.
Se heittää lahjat ympäri pihaa.
Jekku-koira sitä vihaa.

Mutta se löytää paketistaan luun.
Ja jysii sitä koko joulukuun.

Jere Niemenmaa
4. lk

Sini Schultz
5. lk

Jere Niemenmaa, 4. lk

Hanna 9-vuotias tyttö odotti kovasti joulua. Joulun oli vielä yksi päivä. Hänen äitinsä Sanna teki kovasti askareita, hän siivosi, teki pipareita ja aurasi välillä pihaa. Tottakai myös Hanna yritti auttaa. Hannan isä oli mennyt auraamaan lumiauralla pihoja. Oli jo myöhäinen ilta. Hanna päätti mennä nukkumaan, sillä hän oli kovin väsynyt päivän askareista. Aamulla kun hän heräsi, oli satanut yön aikana sellaiset nietokset, että kyllä olisi kova aurausurakka. Hanna aurasi pihan. He söivät, askartelivat ja kaikkea kivaa, niin että päivä meni nopeasti ja hän tiesi, että huomenna olisi hänen kovasti odottamansa jouluaatto. Aamulla hän heräsi ja ryntäsi oitis olohuoneeseen. Ja sen jälkeen keittiöön, jossa äiti oli jo täydessä touhussa. He avasivat illalla ihjat, saunoivat ja tietenkin viettivät kivan illan ja toivottivat toisilleen Hyvää Joulua!

Ruut Ylinen, 6. lk

Sieni-tonttu, joka lähtee seikkailemaan

Olipa kerran tonttu, joka lähti seikkailemaan. Matkalla tonttu näki tulivuoria ja dinosauruksia.

Mutta yhtäkkiä tonttu näki jotain kauhistuttavaa. Viuh, se olikin Ella-norsu.

Sitten nousi kauhea myrsky ja tonttu päätti pystyttää tel-tan.

Myrsky kesti päiväkausia. Ja sitten kun myrsky oli lakan-nut, tonttu jatkoi seikkailua.

Tonttu matkasi tulivuoren huipulle.

Ja kun hän oli päässyt kotiin, niin hän päätti ottaa päivä-unet.

Kirsi Kuirinlahti, 2. lk

Jasmi Kiho, 2. lk

Janika Kiho, 6. lk

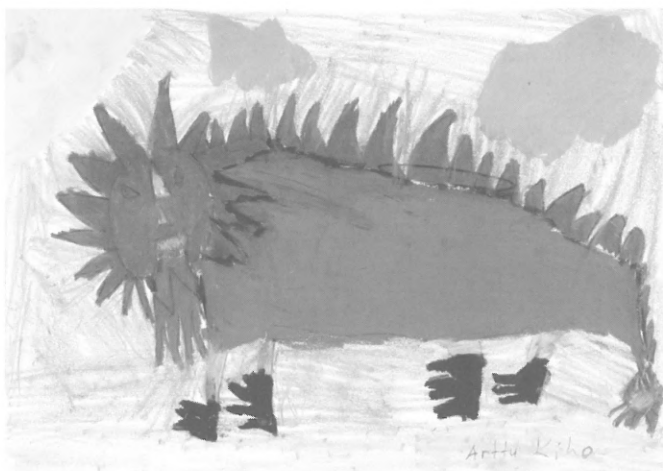

Lohikäärme Jerry

Lohikäärme asui metsässä. Sen nimi oli Jerry. Jerry oli aina vihainen. Se riehui aina heinäkuussa ja syöksi tulta.

Jerryllä oli valtavat kynnet. Se vilkutteli häntää muille lohikäärmeille. Toiset lohikäärmeet olivat vihaisia Jerrylle. Niiden mielestä Jerry oli tyhmä.

Aleksi Kalliokoski, 2. lk

Arttu Kiho, 1. lk

Eetu Mäkipää, 1. lk

Sininen lohikäärme

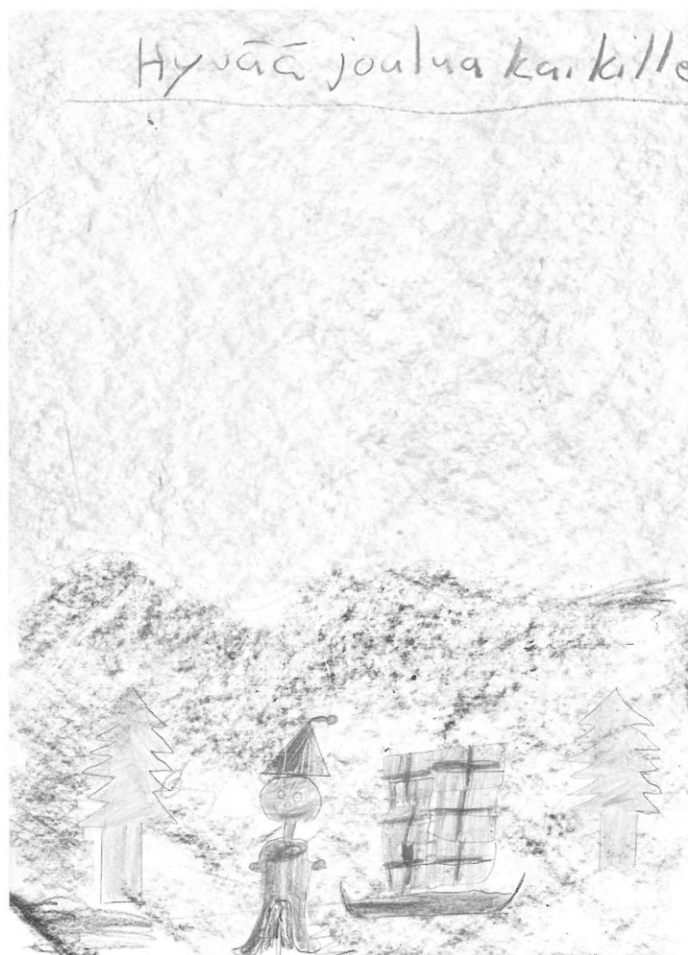
Olipa kerran sininen lohikäärme, sitä punaiset lohikäärmeet haukkuivat. Sinisellä lohikäärmeellä ei ollut kavereita, koska muut haukkuivat sitä. Eräänä päivänä ritarit hyökkäsivät kylään. Sininen lohikäärme pelasti kylän. Siitä päivästä lähtien muut lohikäärmeet eivät kiusanneet sitä.

Ville Kallioniemi, 2. lk

Lohikäärme Järri

Olipa kerran Järri. Se asui metsässä. Sen selässä oli piikkejä. Se söi puita. Se oli iso ja pullea. Se söi paljon puita.

Panu Tyrkkö, 2. lk

Petri Kukkula, 4. lk

Kunniapaikalla kirjahyllyssä

Minna Lautamäki

Yksi näkyvä osoitus siitä, että hyvä toveruus on edelleen kunniaa, on hymypoika- ja hymytyttö-patsaiden päätyminen näkyville paikoille kodin kirjahyllyihin. Yli 50 vuotta sitten alkanut valkoisten kipsiveistosten jakaminen jatkuu edelleen monissa kouluissa.

Parkanon yhteiskoulussa patsaita on jaettu perinteisesti joka kevät yhdeksännen luokan yhdelle tytölle ja yhdelle pojalle. Perinne on jatkunut katkeamatta ainakin vuodesta 1979 asti, jolloin koulussa jaettiin ensimmäiset peruskoulun päästötodistukset. Tunnustus myönnetään hyvästä toveruudesta ja oppilaat valitsevat itse keskuudestaan palkinnonsaajat.

Alun perin patsaita jaettiin jokaisella rinnakkaisluokalla erikseen. Sittenkin jakoperusteita on muutettu niin, että patsaan saavat ikäluokasta vain yksi tyttö ja poika.

- Halusimme nostaa palkinnon arvoa entisestään jakamalla niitä rajoitetummin. Tunnustus ei kärsi inflaatiota, kun patsaita annetaan vain kaksi per vuosi, opinto-ohjaaja Jyrki Uotila perustelee muutosta. Vaikka kyseessä on oppilaiden kesken tapahtuva äänestys, Uotila evästää oppilaita ennen äänestystä muistuttamalla tunnustuksen krieteereistä.

Koulussa arvostetaan hyvää käytöstä

- Patsaan saajan tulee olla oikeudenmukainen oppilastoveri, joka kohtelee kaikkia tasapuolisesti ja on ystävällinen kaikille. Hänen tulee olla myös aktiivinen ja osallistuva sekä luotettava yhteistyökumppani. Asiallinen puhetapa ja käytöstavat huomioidaan niin ikään, Jyrki Uotila luettelee hymypojalta ja -tytöltä vaadittavia ominaisuuksia.

Uotila on mielissään siitä, että oppilaat arvostavat palkintoa ja harkitsevat tarkkaan, ketä äänestävät. Hänen mukaansa palkinto menee poikkeuksetta oikeaan osoitteeseen eikä opettajien näkemys useinkaan poikkea oppilaiden valinnoista.

- Myös nuoret arvostavat hyviä käytöstapoja ja toisten ihmisten huomioon ottamista. Tunnustuksen jakaminen kertoo siitä, että koulussa arvostetaan yleisesti sosiaalisia taitoja oppimisen ohella, Jyrki Uotila toteaa.

Yhteiskoulun vararehtori ja biologian opettaja Ari Sillanpää muistuttaa, että oppilaiden joukossa on joka

vuosi useita sellaisia, joille patsas voitaisiin antaa.

- Palkinto menee aika usein huuliveikoille, jotka saavat huomiota hauskoilla jutuillaan. Mutta yhteistä heillekin on hyvät käytöstavat ja aktiivinen osallistuminen oppilastoimintaan, Sillanpää sanoo.

Koulu maistui hymytytölle

Oppilaat äänestävät salaisella lippuäänestyksellä patsaan saajat. Jokainen oppilas kirjoittaa lappuun omasta mielestään kriteerit täyttävän tytön ja pojan nimen. Eniten ääniä saaneiden nimet julkistetaan kevätkuuhlassa, jolloin patsaat myös luovutetaan hymytytölle ja -pojalle.

Kirsi-Marja Yli-Kärkelä o.s. Nieminen sai hymytyttö-patsaan vuonna 1982. Samana vuonna 9b-luokan hymypoika-palkinto annettiin Timo Kiholle. Kirsi-Marja muistaa olleensa yllätynyt palkinnosta, vaikka itse äänestystilanne onkin jo päässyt unohtumaan.

- Tykkäsin aina olla koulussa. Sain hyvät eväät koulunkäyntiin pienestä kyläkoulusta ja niillä pärjäsinkin koko kouluaikaa. Ehkä se positiivisuus sitten näkyi ulospäin, Kirsi-Marja pohtii.

Kirsi-Marjan mukaan heillä vallitsi yhteiskoulussa omalla luokalla hyvä yhteishenki ja lämpimiä muistoja oppilastovereiden lisäksi hänellä on myös luokanvalvoja Matti Soikkelista.

-Soikkeli oli rauhallinen opettaja ja turvallinen isähahmo. Hän tuli luokanvalvojana muita opettajia tutummaksi luokkaretkillä, joista on jäänyt paljon mukavia muistoja, Kirsi-Marja toteaa.

Kirsi-Marja Yli-Kärkelän kirjahyllyssä lastenkuvien kanssa komeilee hymytyttö muistuttamassa omista koulua ajoista.

Hymypoikia- ja tyttöjä Parkanon yhteiskoulusta. Eturivi vasemmalta Katja Silomäki (2003), Taina Niskala (1995), Essi Kivelä (2005), takana Ari Sillanpää (1983) ja Joonas Vuorio (2003).

Hyvää joulua!

Janika Kiho,
Jaakkolan koulu
6. lk

Parkano lööpin takana

Juha Ristamäki

"Alkoholismia, masennusta, avioero, työttömyyttä. Ei ihan keskiverto synkimmän suomalaisen kunnan asukas, mutta valitettavan moni painii Parkanossa samojen ongelmien kanssa. Kaikki eivät jaksa."

Tämä on katkelma Ilta-Sanomien, varmaankin kaikille parkanolaisille tutusta, jutusta huhtikuulta 2005. Olin yllättynyt, että Parkano olikin yhtäkkiä Suomen synkin kunta. Siis synkempi kuin syrjäiset taajamat vaikkapa Pohjois-Karjalassa tai Kainuun perukoilla.

Kotoisin näin rajusta kaupungista...

"Ykköspubin omistaja laskee, että yli 30 ihmistä on kuollut lyhyen ajan sisällä ennen aikojaan". (Ilta-Sanomat) Jutustahan sai kuvan, että Parkanossa eletään nykyään kuin maailmanlopun edellä. Sinänsä jutun "sommittelu" ei minua yllättänyt. Olinhan itsekin ollut Ilta-Sanomissa töissä toimittajana ja tiesin, miten tällainen juttu rakennetaan. Etsitään jutun otsikkoa tukevat piirteet ja henkilöt. Ja ollaan sitten vähän vähemmän tarkkaavaisina jutun otsikkoa vastaan puhuvia asioita havaittaessa.

Olin kuitenkin innostunut, kun syntymäkuntaa näin näyttävästi esiteltiin valtakunnan toiseksi suurimman lehden sivuilla. Jutun vajavaisuuksista huolimatta paikkakunnan nimi oli joka tapauksessa kirjoitettu oikein!

Otin tekeleestä valokopion ja laitoin työhuoneeni seinälle. Näyttelin sitä kollegoilleni ja kehuskelin, miten tämä tarina lisäisi selvästi katu-uskottavuuttani. Olinhan nyt sentään kotoisin tällaisesta rajusta kaupungista.

"Parkanon raitilla on pari markettia, muutama kapakka, nakkikioski ja kirkko". (Ilta-Sanomat)

Työkaverit näyttivät suhtautuvan epäillen, mutta kuitenkin ihastellen synkkään menneisyyteeni.

Sitten soitin kaverilleni, joka hänkin on kotoisin Parkanosta. Yhdessä ideoimme, mitä kaikkea tästä Ilta-Sanomien väsäämästä "mainoksesta" saisi irti. Pitäisi ehdottomasti houkutella turisteja bussikierroksille "synkkiin Parkanon esikaupunkialueisiin". Pitäisi tarjota kaiken nähneille maailmanmatkaajille "selviytymisiltoja syn-tisessä Parkanon yössä". Tai myydä vedellä laimennettua parkanolaista "Lusikat nurkkaan" -nimistä pontikkaa pääkalloetiketillä.

Juha Ristamäki

Parkanosta kotoisin oleva toimittaja. Kirjoittanut ylioppilaaksi Parkanon lukioista, sitten opiskellut tiedotusoppia Tampereen yliopistossa.

Toimittajaura alkoi Ylä-Satakunnassa, sitten toimittajana Ilta-Sanomissa ja Yleisradiossa. Välillä työt veivät vuosiksi Brysseliin, Pariisiin ja Balkanille.

Oli perustamassa Yleisradiossa ajankohtaisohjelma Apistettä, missä toimi myös esimiehenä ja juontajana. Aloitti syksyllä Ajankohtaisen kakkosen politiikan toimittajana.

Valitettavasti emme koskaan lähettäneet lukuisia ideoitamme Parkanon kaupunginjohtajalle pohdittavaksi.

1980-luvun Parkano ei herättänyt kiinnostusta

"Mä juon niin paljon viinaa, että henki lähtee, parkanolainen Rami purkaa ahdistustaan" (Ilta-Sanomat)

Ymmärrän tietysti, että kaikki nykyiset tai entiset parkanolaiset eivät suhtautuneet yhtä ymmärtäväisesti iltapäivälehdessä hengentuotteeseen.

Kun minä olin nuori, 1980-luvulla, Parkano ei ollut iltapäivälehtien sivuilla täyteenä, eikä edes sinne menossa. Rajuinta, mitä tapahtui, oli kun kolmesta keskiolutpullostasta humaltuneet nuoret painivat lauantai-iltana urheilutalon takana tai kun päästiin alaikäisenä sisälle ravintolaan. Kaikki oli turvallista, ihmiset tuttuja. Muutama juoppo puiston penkillä. Ei huumeita, ei väkivallan pelkoa. Kaikki paha kulki ohi kolmos- tai rautatietä. Ainoa pelko joskus nuorena oli, että tylsistyykö sitä kuoliaaksi, kun katselee samojen autojen ja ihmisten sahaavan koko illan kylän raittia päästä päähän.

Ikäviä uutisia Parkanosta alkoi kuulua vasta paljon myöhemmin, kun olin jo muuttanut pois. Huhuttiin huumeista, doping-aineista, väkivallasta, itsemurhasta. Kuinka paljon niistä on totta, sitä on vaikea tietää. Mutta varmaankin ne muokkasivat käsitystä paikkakunnasta, erityisesti siellä asuvien keskuudessa. Pienellä paikkakunnalla huhut saavat helposti isot mittasuhteet, pelko kasvaa kohtuuttoman suureksi.

Sittenkin leppoisa kaupunki luonnon keskellä?

"Talous saadaan tasapainoon, kunhan yksituumaisuus löytyy"

"Pitkästä tukasta voi juuttua ruokakauppaan"

"Art Festivo sykkii 70-lukua"

"Aurejärven rannasta löytyi komea hämähäkki"

Nämä ovat otsikoita Ylä-Satakunnasta viimeiseltä vuosipuoliskolta. Tuovatko ne mieleen Suomen synkimmän tai edes synkimpien joukkoon kuuluvan kunnan?

Eivät minulle, tuskin sinullekaan. Ne tuovat mieleen pienen leppoisan kaupungin luonnon keskellä. On totta, että Parkano on kokenut kovia yhä tiukentuvan talouskilpailun kourissa. Ihmisiä on irtisanottu, työttömyys on korkealla ja kaupungin talous heikoilla. Mutta niin on monella muullakin paikkakunnalla, eikä niissäkään ole laitettu päätä pussiin.

Elämä on vuoristorataa, niin yksittäisen ihmisen kuin kunnankin. Parkanossa on nyt vaan ajettu notkoon ja yritetään saada vauhtia mäen päälle pääsemiseksi. Kaupungin konkurssiin saaminen vaatisi jo harvinaislaatuista kyvyttömyyttä.

Eikä sitä alkoholismiakaan keksitty Parkanossa. Näinollen myös keinot juomisen vähentämiseksi tulevat sieltä, missä viinaveron tasoista päätetään. Niitä odotellessa kannat-

taa häiriköt pitää kurissa vanhoilla konsteilla: sosiaalisella paheksunnalla, hoitoon ohjaamalla ja virkavallalla.

Kaikki on suhteellista, myös näissä asioissa. Pääkaupunkiseudulla taatusti melkein lähiössä kuin lähiössä on enemmän ongelmia kuin Parkanossa.

Väittäisin, vaikka olenkin tänään ulkopuolinen, että Parkano on edelleen useimmille siellä asuville lähes lintukoto. Lapsille ja nuorille on edelleen kunnan koulut, vaikka kyläkouluja onkin lopetettu. Harrastusmahdollisuuksia on ja luonto lähellä. Kulkuyhteydet esimerkiksi Tampereen kautta lentäen maailmalle ovat nopeat. Tarvittavat palvelut löytyvät: uusi kauppakeskus kolmostien varrella vetää asiakkaita, vaikkakin harmittelen, että vanha keskustanaivettyy.

Elintasosta, jonka Parkanossa voi saavuttaa keskivertotuloilla, ei voi pääkaupunkiseudulla haaveillakaan. Ei kukaan pyydä Parkanossa esimerkiksi 150 neliön omakotitalosta puolta miljoonaa euroa tai kaksiosista vuokraa 800 euroa kuussa.

Jos sitten vaan tylsistyminen vaivaa, kannattaa katsoa peiliin. Eipä se kummempaa ole Helsingissä tai muuallakaan, jos ei saa itseään sängynpohjalta liikkeelle.

Parkanossa on paljon hyviä puolia ja elintason puolesta kannattaa kamppailla. Siksi päättäjien pitää tehdä töitä saadakseen kaupunkiin lisää yrittäjiä, siksi kuntalaisten pitää taistella sairaankuljetuksen, vanhustenhoidon ja koulutuksen puolesta.

Kilpailu on kovaa, mutta kannattaa muistaa, että Suomi ja suomalaiset ovat vauraampia kuin koskaan. Kyllä niistä rahavirroista Parkanokin osansa nappaa, jos haluaa.

Ilta-Sanomien toimittaja sai palautetta

Viime elokuussa eräissä juhlissa tapasin sitten viimein Ilta-Sanomien toimittajan, joka oli kirjoittanut tuon parkanolaisittain surullisenkuuluisan tarinan. Moitin miestä reippaasti jutun vajavaisuuksista. Ainahan sen verran pitää syntymäkuntaansa puolustaa.

Paineen alla hän lupasikin parantaa tapansa, ainakin mitä tulee Parkanoon...

Hyvää joulua!

Puusuksista muovisuksiin - hiihtoharrastusta Kuusiluomalla

Sakari Moisio

Hiihto on kautta aikojen kuulunut suomalaisten lempiruuhilulajeihin johtuen varmasti pitkästä talvestam-
me. Hiihtoa on harrastettu melkein ”vauvasta vaariin”.
Tosin viime vuosina hiihdon suosio on vähentynyt moni-
en uusien lajien saadessa jalansijaa, mutta kyllä me suo-
malaiset edelleenkin olemme hiihtokansaa.

Vielä muutama vuosikymmen sitten hiihrettiin pelkäs-
tään puusuksilla. Sukset tervattiin säännöllisesti parem-
man kestävyuden ja luiston saamiseksi. Kynttilääkin saa-
tettiin käyttää luistovoiteena.

Muovipohjaiset sukset alkoivat yleistyä 70-luvulla. Sen
jälkeen sukset ovat kehittyneet jatkuvasti muuttuen vähi-
tellen täysmuovisiksi.

Kun noin 50 vuotta sitten aloitin opettajanurani, kulki-
vat lähes kaikki oppilaat talvikauden suksilla koulussa.
Koulukyydityksiä ei siihen aikaan ollut. Koulusta kotiin
asti kulki maantien läheisyydessä hiihtolatu, joka päivit-
tään hiihdettyinä pysyi melko hyvin auki. Maantiellä hiih-
toa vältettiin, ladulla se oli helpompaa. Monet vanhem-
mat saattoivat myös auttaa latujen teossa. Kaikki ladut
tehtiin hiihtämällä, koneellinen latujen teko tuli kuvaan
vasta myöhemmin.

Kuusiluoman olympialaiset

Kun syksyllä -57 tulimme vaimoni kanssa opettajik-
si Kuusiluomaan, järjestimme jo ensimmäisenä talvena
oppilaskilpailujen lisäksi koulupiiriläisten yleiset hiihto-
kilpailut, jotka saivat heti hyvän vastaanoton, osanottajia
riitti joka sarjaan. Näistä kilpailuista tuli vuosittainen pe-
rinne, kylän yhteinen tapahtuma, joka hiihtäjien lisäksi
oli kerännyt suuren joukon yleisöä. Jossain vaiheessa ki-
soja alettiin nimittää Kuusiluoman Olympialaisiksi, ylei-
söjoukossa syntynyt ilmaisu.

Kyläyhdistys perinteen jatkajana

Kuusiluoman, Kirjasen ja Raivalan koulupiirit yhdistet-
tiin vuonna -69 yhdeksi Kuusiluoman koulupiiriksi. Tälle
alueelle perustettiin kylätoimikunta, joka alkoi huoleh-
tia vuosittaisen hiihtotapahtuman järjestämisestä koko tä-
män laajennetun alueen asukkaille. Tämä luonnollises-
ti helpotti suuresti tapahtuman järjestämistä, esimerkiksi
palkintojen jakaminen ja tarjoilun järjestäminen onnistui
näin paljon paremmin. Kylätoimikunta onkin uskollisesti
joka talvi järjestänyt nämä perinteelliset ”olympialaiset”.

Toinen tärkeä parannus oli se, että Parkanon Urheilijoiden
toimesta alettiin muutaman kerran talvessa ajaa ladut latu-
kelkalla, jolloin saatiin paljon parempikuntoiset ladut.

Pirkan hiihto kannustimena

Kuusiluoman kylän hiihtoinnostukseen on varmasti osal-
taan vaikuttanut Niinisalosta Tampereelle hiihdeittävä
90 kilometrin Pirkan hiihto. Tuskin moneltakaan kyläl-
tä asukasluvuun verrattuna on lähtenyt niin paljon osan-
ottajia Pirkkaan kuin Kuusiluomalta. Matkasta kunnial-
la on edellyttänyt luonnollisesti jatkuvaa hiihtoharrastus-
ta talven aikana.

Pirkan kunniahiihtäjiä olivat 25 kertaa hiihdon läpi siva-
koineet Juho ja Raimo Kuusiluoma, Mika Koskela sekä
allekirjoittanut. Näistä Juho Kuusiluoma on todellinen
hiihtoveteraani, sillä hän on ollut mukana jo 35 kertaa ja
aikoo yli 80 vuoden iästään huolimatta ensi vuonnakin

*Hiihtokaverukset Sakari Moisio ja Raimo Kuusiluoma
Pirkan taipaleella Tampereä kohti.*

Kuusiluoman koulun oppilaita lähdössä hiihtolenkille vuonna 1958.

lähteä mukaan. Muita Kuusiluomalla asuneita ”pirkkalaisia” on tiedossani Aune, Verner ja Marko Kuusiluoma, Kalevi Hietanen, Väinö Järvenmäki ja Heikki Kuusijärvi. Koulun kasvateista nopeajalkaisin on ollut Tero Uusitalo, joka useana vuonna on kuulunut Pirkan kärkikymmenikköön, paras sijoitus tähän mennessä kolmas. Sen lisäksi hän on hyvällä menestyksellä osallistunut valtakunnallisiin kilpailuihin.

Mitä edessä?

Kuusiluoman koulun loppuminen keväällä 2004 valitettavasti uhkaa lamauttaa myös hiihtoharrastusta, varsinkin jos kilpailutoiminta loppuu kokonaan. Sivukylän hiihtoharjoittelulle tuo omat vaikeudet myös kunnollisten luisteluhihtoratojen puute. Kun puusukset vaihtuivat muovisuksiin, alkoi myös luisteluhihto voittaa alaa, mikä merkitsee hiihdonkin painopisteen siirtymistä keskustoihin, missä on paremmat mahdollisuudet ratojen yl-

läpitämiseen. Sivukylät uhkaavat jäädä varjopuolen asemaan hiihdossakin, valitettavasti. Tuskin hiihtoharrastus pääsee kuitenkaan kokonaan sammumaan, olemmehan omasta kunnosta huolehtivia ja hiihto on mitä terveellisin liikuntamuoto. Siitä vaan talvisille laduille virkistymään ja kuntoa kohottamaan!

Voitto Saukkokoski, Juho ja Verner Kuusiluoma hiihtokilpailun lähtötunnelmissa.

Arkea ja juhlaa sydänmaalla

Marjatta Orpana o.s. Hannus

Sydänmaan koulu talvella 1943. Vasemmalla olevat rakennukset olivat A. Lehtimäen talon asuinrakennuksia.

Parkanon Sydänmaan kansakoulussa alkoi ensimmäinen toimintavuosi vuonna 1927. Koulun opettajaksi saatiin Jyväskylän seminaarista vasta vuosi sitten valmistunut Laila Järvenpää. Hänen kotinsa oli naapuripitäjässä, Ikaalisissa. Nuori opettaja avioitui sittemmin Kalle Hannuksen kanssa, joka oli kotoisin Laila Järvenpään ensimmäisen opettajapaikan läheltä, Mouhijärveltä. Lapsia oli kaksi, jotka kasvoivat tällä koululla, minä kuopuksena.

Koulu oli ns. supistettu kansakoulu, joita silloin oli harvaan asutuilla seuduilla. Yksi opettaja hoiti kaikkien luokkien opetuksen. Alakoululaiset opiskelivat kuusi viikkoa syksyisin ja samoin keväisin. Yläkoululaiset, jotka olivat nykyisiä 3–6-luokkalaisia, olivat opinahjossa Mikkelistä Vappuun. Jatkokoululaiset kävivät koulua talviaikana iltaisin. Tahti oli kova, koska koko kansakoulun oppimäärä suoritettiin.

Alkuaikoina myös Kirjaskylä kuului samaan koulupiiriin. Oppilaita oli vielä Hakomäestä ja Kelkkasalosta asti, yhteensä 40–50 lasta. Koulu toimi Antti Lehtimäen maalaistalossa vuokralaisena. Pihan toisessa päässä pelattiin potkupalloa ja hypättiin ruutua, toisessa päässä kirmasivat lehmät navettaan ja hevoset talliin. Talvella hiihdettiin välituntitilata savusaunan, riihen ja suulin ympäri. – Miten niin paljon toimintaa mahtuikaan tähän 10 minuuttiin!

Neljän koulun, Raivalan, Kuusiluoman, Kirjaskylän ja oman koulumme yhteiset hiihtokilpailut olivat talven tapaus, kilpailumieli oli korkealla. Kilpailuun liittyi myös

jännittävä yhteiselo kaikkien koululaisten kesken. Miten me kaikki niihin luokkahuoneisiin oikein mahduimme?

Sähköä ei ollut, kylätietä ei talvisin aurattu kuin muutamaksi viikoksi Vapon puutavaran kuljetuksia varten, joten auto-kyttiin pääsi vasta 7 kilometrin päässä Raivalan risteyksessä. Posti tuli koululle kolmesti viikossa Kovesjoen asemalta jalkapostin laukussa. Kylän yhteishenki oli hyvä. Kaasuvalon valaisemassa Laholuoman pirtissä pistäydettiin kuulemassa Matin harmonikan säveliä: Äänisen aallot ja Heili Karjalasta, sykähdyttivät; elettiinhan pitkää sota-aikaa.

Kuusijuhla kokosi koululle koko kylän väen. Juhlassa oli näytelmä, jouluelkelit, keijut ja tontut, pimenevässä illassa oli joulutunnelmaa eteisiä myöten. Äitienpäivä oli ihana, kylän nuoret neidot järjestivät tarjoilun, joka varsinkin niukkana sota-aikana oli taidon näyte. Opettaja taas harjoitutti runot ja perhos- kukkakeijut liitämään. Kevätjuhlassa kaikui suvivirsi; se oli kaikkien oppilaiden juhla. Kevätjuhlan jälkeen siirryimme sitten Ikaalisten mummo- laan, Järvenpäähän.

Syksyllä 1951 äitini Laila Hannus siirtyi 24 vuoden jälkeen kolme-neljä opettajaiseen Parkanon Vatajan kansakouluun. Sydänmaan koulun opettajat nuortuivat lähinnä yo tyttöiksi. Sydänmaan kylä ja kansakoulu on lapsuuteni maa. Missään ei suksi luista niin kuin Häädetkeitaalla, missään ei ole niin upeita haukia kuin Ojalammessa, missään ei ole niin punaisia karpaloita kuin Palonevalla, missään ei suopursu tuoksu niin huumaaavasti kuin Puurokeitaan pitkospuilla.

Koulu 1930-luvun alusta. Tarjoiluesiliinoissa Hakomäen tyttäret, opettaja Laila Hannus tarjoilijoiden vieressä. Kirjaskylä kuului vielä silloin Sydänmaan koulupiiriin.

Ohjelma ja tarjoiluryhmä äitienpäivänä 1944. Koulutytöt A. Likolampi, Irja Sammi, Toini Rintala, Maija Lehtimäki, Kerttu Laholuoma ja Marjatta Hannus, kansallispuvuissa Pirkko ja Eeva Laholuoma, takana Emmi Ahola, Signe Mustakoski ja Anni Tanner.

Kortes kylän lappalaiset

Anna Partanen

"Kortteuden lappalaiset" on ikivanha nimitys siitä ajasta kuin maailma alkoi seistä. Ne ovat pikkuista kansaa kuin rippuja. Noitia on niitten seassa, siksi niitä lappalaisiksi on sanottu..." (jatkuu)

Kesällä 1932 parkanolainen kotiseutututkija Viljo Alanen ja filosofian kandidaatti L.I. Kaukamaa tekivät neljä viikkoa kestäneen perimätietojen keruuretken Pohjois-Satakunnan Sydänmaahan. Kenttätyö toteutettiin Suomen Historiallisen Seuran stipendiaatteina ja kerätty materiaali koottiin valokuvia sisältävään perimätietokokoelmaan Historiallista perimätietoa ns. Pohjois-Satakunnan Sydänmaan alueelta. Kokoelmaa säilytetään Suomen Kansallisarkistossa Helsingissä.

Sydänmaa oli maanviljelyyn huonosti soveltuva metsämaa entisen Ikaalisten emäpitäjän keskuksessa. Parkanosta siihen luettiin kuuluvaksi Lapinnevan ja Sydänmaan kylät, joista viimeksi mainitussa kansa erotti vielä Kuusijärvenkylän, Laholuoman, Kirjaskylän ja Kortekylän asutuskeskukset. Kortekylää Alanen ja Kaukamaa tarkastivat erityisellä mielenkiinnolla, sillä koko Sydänmaan alueen perimätieto piti sen asukkaita lappalaisten jälkeläisinä. Tarinat ja tiedonannot Kortekylän asukkaiden alkuperästä nousevat vahvasti esille myös Alasen ja Kaukamaan perimätietokokoelmasta, johon tutustutaan lähemmin tässä artikkelissa. Ennen sitä kui-

tenkin vielä muutama sana tutkimuskohteena olleesta Sydänmaasta.

Sydänmaa – Ikaalisten Lappi

Suomalaisen uudisasutuksen ulottuessa Pohjois-Satakuntaan 1100-1300 paikkeilla, seudun lappalaisten on kerrottu vetäytyneen Sydänmaalle ja asuneen alueella rauhassa aina uuden ajan puolelle saakka. Suomalaisia asettui ensin Sydänmaan itälaidalla virtaavan Kyröjärven vesireitin varsille ja vasta muutama vuosisata myöhemmin heistä tavataan merkkejä alueen länsireunalla kulkevan Hämeen- ja Pohjankankaan reitin tuntumassa. Lappalaiset joutuivat väistymään varsinaisten eräreittien varsilta. Osa pakeni suoraan "Pohjan perille" jättäen oman onnensa nojaan Sydänmaalle vetäytyneet heimolaisensa, kirjoittaa Wilhelm Carlsson teoksessaan Entinen Ikalinen (1874, 34-35).

Nykyisin Sydänmaan seutu tunnetaan Satakunnan Lappina. Nimitys viittaa alueen luonnonoloihin jotka muistuttavat Lapin maisemaa. Samasta syystä Sydänmaata kutsuttiin Carlssonin mukaan "Ikaalisten Lapinmaaksi", eikä sinne hänen mukaansa tehnyt kenenkään mieli suotta tulla. Ensimmäiset merkinnät alueen taloista ja asukkaista ilmestyvätkin maa-, henki- ja kirkonkirjoihin vasta 1700-luvun puolenvälin jälkeen, vaikka perimätiedot pitävät esimerkiksi Kortteuden ja Kuusijärven taloja ikivanhoina ja

Yli-Kuusijärven vanhan savupirtin seinässä on vuosiluku 1529. (Carlsson 1874, 35.) Olivatko talojen varhaisemmat asukkaat siis kirkonkirjoihin merkitsemättömiä lappalais-pakanoita, pohtii Alanen kirjoituksessaan ”Satakunnan Lappi”. (Alanen 1931, 114-115).

Sydänmaan lappalaisten kohdalla pidetään sulautumista suomalaisiin. Heidän sukusensa yksinkertaisesti väheni ja suli Sydänmaalle siirtyneiden suomalaisten sekaan, toteaa Carlsson. Hän viittaa myös Parkanon kirkkoherra Juseliuksen ”valaiseviin lauseisiin”, joiden mukaan viime vuosina [eli vuoden 1874 tienoilla] on nevin saloilta löydetty lappalaisten kotieläinten, peuran sarvia ja luita. Lapinnevan ja Niininevan välisellä harjulla oli puolestaan vielä siihen aikaan suuria lapinraunioita nähtävillä ja muutamien Sydänmaan alkupeiräisten sukukuntien oletettiin olleen lappalaisten perimää. Kuusijärven, Kortteuden ja Jämiänkeitaan seuduilla tavattiin Juseliuksen mukaan koko sukukuntia, jotka muistuttivat Lapin kansaa (Carlsson 1874, 36.). Käsitystä tulevat myös Alasen ja Kaukamaan kokoelmasta löytyvät Sydänmaan alueen perimätiedot.

”Silmätkin niillä oli erinmoiset”

...Eräällä miehellä oli ”lihava hevonen kuin Hinkistö”. Kortteuden lappalainen yritti ajaa laihalla hevosellaan sen ohitse. Silloin lihavan hevosen omistaja pilkkasi tätä. Mutta ennen pitkää täytyi miehen ruveta itse vetämään rekettä, vaikka hänellä olikin lihava hevonen. Kortteuden lappalainen sai sen voiman pois. Koko Kortteuden kylä on ollut samaa sukua, niin ettei toinen ole toisensa päälle vieraaksi kelvannut. (Kertonut Amanda Kivelä, 90 vuotta, Kankaanpäästä, Niinisalonkylä.)

Tutustuessaan Korteskylän pienikokoiseen ja muutenkin eri tyyppiseen väestöön ei tämä kansan, Carlssonin ja kirkkoherra Juseliuksen jakama käsitys ollut Alasen ja Kaukamaan mielestä lainkaan vailla perustusta. Heidän kokoelmansa sisältääkin useita kymmeniä toisintoja, joissa viitataan ”kortetlaisten” lappalaisperäisyyteen tai ”erirotuisuuteen” ja muutenkin poikkeavaan ulkomuotoon. Seuraavassa esille tulevat perimätiedot tai niiden katkelmat löytyvät kaikki kokoelman ensimmäisestä osasta Vanhaa asutus- ja viljelyshistoriaa. Alasen ja Kaukamaan

omia mielipiteitä ja luonnehdintoja voi lukea heidän Historialliselle Seuralle laatimastaan lyhyestä keruukertomuksesta. (Historiallinen arkisto 41, 1934).

”Kortetkyläläisiä on pidetty lappalaisrotuisina. He ovat olleet vähäisempiä kuin muut ja kovia taikureita. Hyviä he ovat olleet kalastamaan ja linnustamaan.” (Kertonut Frans Koivisto, 62 vuotta, Jämiärveltä, Kuusjoenkylästä.)

Korteskylän haukkumanimi oli ”kortehkaupunki” ja tanssikin oli sillä perällä erilaista ”kortehkekkää”. Tietä ei kylään mennyt vaan ainoastaan portaita suunnattomien nevojen poikki. Kyläläisiä luonnehdittiin ”itte-eläjiksi”, jotka pitivät omaa seuraansa. Heidän sanottiin naineenkin yleensä vain omasta keskuudestaan. ”Ei sinne paljon ulkokyläläiset mene.” Ulkoiselta olemukseltaan korteskyläläisiä kuvailtiin usein silmiänsä myöten tummiksi: ”Niillä on pihkan väriset silmäterät ja musta tukka”. ”Poskipäät on korkeammalla kuin muilla ja nenä erimoinen.” Pienikokoisiksi heidät mainittiin usein tai jopa kääpiöiksi, mutta jättiläisiäkin tai ”jättiläisten sukuisia” heidän joukostaan löytyi. Jättiläisten kerrottiin asuneen ennen haoista tehdyissä ”kotuksissa” Kortesjärven rannalla ja rakentaneen maantienlevyisen sillan järven pohjoispäähän.

Kerran papit yhdistivät Kortteuden, Kirjahkylän, Kuusijärven kylän ja Saukonperän yhdeksi lukusijaruodiksi, mutta jo seuraavana vuonna täytyi erottaa, kun toiset eivät halunneet olla samassa ruodissa kortehkyläläisten kanssa. (kertonut Miina Mäkinen, 63 vuotta, Parkano Kuusijärvenkylä.)

Nykyisten korteskyläläisten uskottiin olevan sitä vanhinta sukua, joka jäi alueelle seudun ensimmäisten asukkaiden paetessa Pohjanmaalle ja yhä eteenpäin Lappiin. ”Se on niitä jääneitä”, sanoi Honka-Kerttu (Gerhard Sankari) korteskyläläisistä. ”Kortteus on lappalaihperää. Siinä ne ovat pysähtyneet ja siihen jääneet.” Ensimmäisten asukkaiden kerrottiin olleen kalamiehiä, jotka olivat rakentaneet saunoja Kortetjärven rannalle. ”Talasniemessä ja Möksässä on näitten perustuksia vielä nähtävissä.” Kortesjärveä keuhuttiin hyvin kalaiseksi.

Viime vuosien aikana olen myös itse tehnyt kenttätöitä Korteskylässä ja tutustunut Kortteuden kuuluisan ”lappalaissuvun” jälkipolveen. Alasen ja Kaukamaan perimätietokokoelman pohjalta on syntynyt mielenkiintoisia keskusteluja ja yksi esille noussut teema oli lappalaiseksi nimittely. Haastateltavat muistivat lapsuudestaan lappalaisen olleen eräänlainen haukkumanimi. Jos haluttiin sanoa toiselle oikein pahasti nimitettiin lappalaiseksi. Mahdottomalle lapselle saatettiin tokaista: ”En minä pärjää tuon lappalaisen kanssa.”

Nykyinen maanomistaja Jorma Kortteus on myös itse tutkinut omia ”lappalaistaustojaan”. Hänen opastuksellaan olemme kierrelleet kuivatun Kortesjärven rantoja, sillä perimätietojen mukaan siellä oli nähtävillä lapinraunioita ja myös lappalaisten kota. (ks. myös Itkonen 1984, 94). Muutama mielenkiintoinen kohde on silmiimme osunutkin ja toivomuksena on saada paikalle muinaisjäännöksiin perehtynyt arkeologi ennen alueella suunniteltuja harvennushakkuuita. ”Korteskylässä” nykyisin vakituisesti asuva isäntä lähti näyttämään meille myös edellä mainittua ”jättiläisten siltaa”. Sen olemassaolo oli kulkenut suullisena tietona asukkaan tiedoksi ja on hyvä esimerkki Alasen ja Kaukamaan kokoelmasta löytyvän perimätietouden jatkuvuudesta tänä päivänä.

Kortekylä maailmankartalla

Ja lopuksi vielä uutinen ulkomailta. Tieto Pohjois-Satakunnan Sydänmaassa eläneistä lappalaissuvun jälkeläisistä oli nimittäin aikoinaan kantautunut myös ruotsalaisen antropologi Gustaf Retziuksen ja saksalaisen professori Rudolf Virchowin tietoon. Suomeen 1870-luvulla kohdistuneen tutkimusmatkansa aikana miehet vierailivat myös Ikaalisten ”Lapinmaassa” suorittaen Parkanon pitäjässä muun muassa kalloindeksimittauksia. Alueen asukkaiden ”lappalaisuudesta” miehet päätyivät kuitenkin kielteiseen tulokseen. Saamelaiden erikoispiirteitä ei asukkaissa voinut havaita, vaan lyhytkasvuisuus, tummaihoisuus, arka ja villi olemus selittyivät näiden tutkijoiden mielestä köyhyydestä, nälästä, riisitaudista ja yleensä ulkoisista olosuhteista.

Puuttumatta Retziuksen ja Virchowin harjoittaman tutkimusmetodin vanhanaikaisuuteen tai heidän saamiinsa tuloksiin, tutkimuskäynti on joka tapauksessa merkittävä. Se osoittaa käsityksen Sydänmaan asukkaiden ”lappalaisperäisyydestä” eläneen laajemmin ja herättäneen kiinnostusta myös ulkomailla. Viljo Alasen mielestä kyseiset lausunnot perustettiin lisäksi liian hätäisille tutkimuksille, ja esimerkiksi Kortteuden tienoilla ne käsittivät vain yhden ihmisen tarkastelun. Senpä takia ne eivät Alasen mielestä riittäneet kumoamaan kansan keskuudessa elävää käsitystä näiden asukkaiden lappalaisperäisyydestä. ”Korteskylän lappalaiset” onkin edelleen ajankohtainen ja hedelmällinen tutkimuskohde niin paikallishistoriallisesti kuin myös koko Suomen eteläisen lappalaisasutuksen selvitystyön kannalta. (Rezius 1878, 147-152, 163-164; Alanen 1931, 118-119; Papunen 1996, 163.)

Lähteet:

Arkistolähteet:

Kansallisarkisto (KA), Helsinki

Suomen historiallisen seuran arkisto luettelo 619, IV:5, L. I. Kaukamaa, ”Historiallista perimätietoa Pohjois-Satakunnan ns. Sydänmaan alueelta. Kerätty kesällä 1932 Jämijärvellä, Parkanossa ja Kankaanpäässä.”

Viljo, Alanen (1931) ”Satakunnan Lappi”, teoksessa Satakunta IX. Kotiseutututkimuksia IX, Satakuntalainen Osakunta, Vammala.

Wilhelm Carlsson (1874) Entinen Ikalinen. Historiallinen kertomus Ikalisten, Parkanon ja Kankaanpään pitäjistä, Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia (47 osa, 4. vihko), Helsinki:SKS.

Historiallinen arkisto 41 (1934) ”Suomen historiallisen seuran pöytäkirjat 29.9.1930-28.5.1934”, Suomen Historiallinen Seura (toim.), Helsinki, 140-142.

T. I. Itkonen (1984) Suomen lappalaiset vuoteen 1945 I, (Toinen painos kuvattu vuonna 1948 ilmestyneestä laitoksesta), Porvoo, 92-95.

Pentti Papunen (1996) ”Ikaalinen eräalueena ja kappeliseurakuntana”, teoksessa Pentti Alhonen, Pentti Papunen & Seija Sarkki-Isomaa (toim.) Ikaalisten entisen emäpitäjän historia I vuoteen 1640, Vammala, 163.

Anna Partanen (2006) ”Etelän lapit”, teoksessa Maria Lähteenmäki (toim.) Alueiden Lappi, Rovaniemi.

Gustaf Retzius (1878) Finska kranier jämte några natur och literatur studier, Stockholm.

Parkanolaisia elämäntarinoita kirjaksi

Aino Rimppi, Tarja-Riitta Evans

Parkano-seura työstää parhaillaan parkanolaisille uutta kotiseutukirjaa. Seura on haastatellut viitisenkymmentä parkanolaista vuosina 1993 - 2006. Näiden sekä kahden vuonna 1978 tehdyn haastattelun pohjalta kirja koostetaan Leader-rahoituksen turvin.

Noin 400-sivuiseen teokseen tulee runsaasta valokuvia värikuvaliitteineen. EU-rahoitus koostuu tukirahoituksesta, seuran omasta rahoitusosuudesta sekä talkootyöstä, jonka tiimoilta johtokunta kokoontuu useamman kerran muun tehdyn talkootyön ohella. Niin ikään haastattelut on purettu nauhoilta osin seuran omana työnä, osin meneillä olevan hankkeen puitteissa.

Kirjan tarkoitus on tallentaa eri aloilta olevien ihmisten elämäntarinoita: tavallista arkipäivää, työtä ja työtapoja, ilon- ja surunaiheita, sukua, perhettä, tapahtumia – perinnetietoa. Mukaan on mahduttu paljon parkanolaisille ominta asiaa.

Tekstistä saa hyvän kuvan vuosien takaisista työtavoista paikalliseen puhekieleen, ruokatottumuksista maanviljelyyn ja metsätalouteen, kunnalliselämään, sairaanhoidon, tervanpolttoon ja sahintekoon. Unohdettu ei ole parkanolaisten sota-ajan kokemuksiakaan eikä karjalais-evakoita.

Kirjaan tallennetaan niin ikään lasten tekemisiä, urheilua ja vapaa-ajan viettoja, kylätappeluja, tienrakentamista ja sähköistämistä Parkanon perukoilla. Paikkakuntaa ennen niin hallitsevalla sahateollisuudella on oma osuutensa, mutta myös vanhan ajan plankkusahauksella.

Muun muassa Vilho Viita kertoo, miten itäaureslainen Heikki Ahonen vielä yli 50-vuotiaana hakkasi halkoja ja päihitti muut jo harjoituksissa, ennen varsinaisia kilpailuja. Viita itse sijoittui kolmanneksi Suomen mottimestarien kilpailussa vuonna 1954 hakaten neljän kilpailupäivän aikana 54,452 pinokuutiometriä.

Kulttuuri eri alueiltaan on saanut kirjaan omat rivinsä. Jopa Titanic-laiva on päässyt mukaan parkanolaiseen yksilöhistoriaan. Ja tietysti mukana on myös Parkanon parooni kahdella o:lla.

Kirja ilmestyy maaliskuussa 2007, jolloin seura juhlii 30-vuotista olemassaoloaan.

Kuvassa Parkano-seuran hallitus (vas.edessä) sihteerinä Annikki Lehtinen, Sylvi Raitio, (kesk.) Helvi Mäkitalo, Ulla Joensuu ja kirjan toimittaja (seuran jäsen) Tarja-Riitta Evans, (takana vas.) Juhani Salminen, puheenjohtaja Pekka Vuotari ja Seppo Kujansuu. Kuvasta puuttuvat Martti Humala ja Pekka Viinamäki.

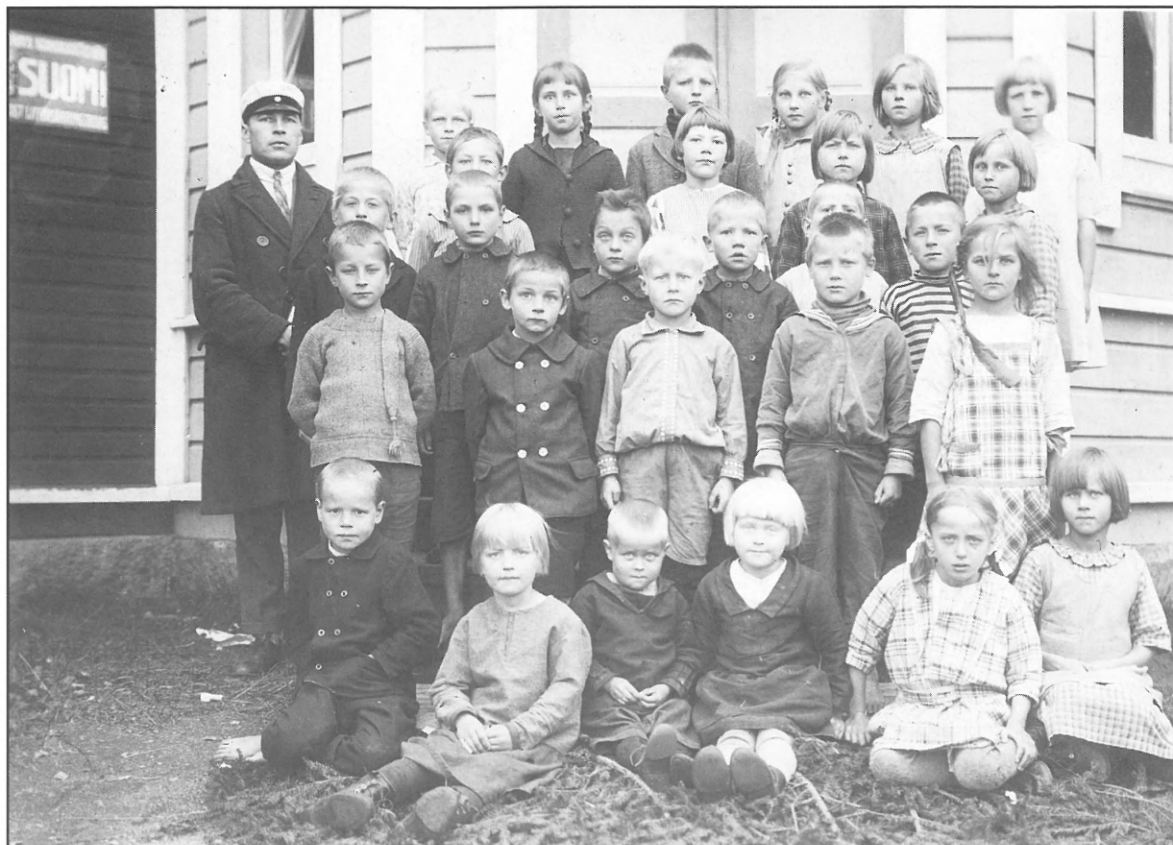
Parkano-seura on kotiseutuyhdistys, joka aloitti toimintansa 3.3.1977. Seuran tavoitteena on syventää kotiseudun tuntemusta, vaalia vanhoja työtapojen osaamista sekä kehittää viihtyisyyttä ja omaleimaisuutta paikkakunnalla. Kirjoja on seuralta ilmestynyt aikaisemminkin: Martta Sevon Kansantietoutta Parkanosta ja sen ääriä, Olavi Heikkilän Vuosi metsänvartijan torpassa ja Aune Mäkynen-Schouwvlielerin Parkanon parooni -kirja.

Nuijasodan muistomerkki Lamminkoskella on seuran aloite, kuten myös seurakuntasalin Parkanon sankarihaudassa lepäävien ja kentälle jääneinä siunattujen nimitaulu sekä muualle haudattujen muistopaasi. Seura järjestää niin ikään retkiä ja yleisötilaisuuksia, joista muistissa ovat erilaiset työnäytökset, muun muassa pettuleivän (Linkosuon 50-vuotisjuhlatilaisuuteen pettujauhojen valmistus) ja saippuanteosta. Osallistuminen Ihminen luonnossa -tapahtumaan on sekin kuulunut seuran toimintaan. Tunnetuin ja pidetyin tapahtuma, jonka Parkano-seura on esittänyt ja ohjelman laatinut, lienee Parkanon oma joulurauhan julistus kello 13. jouluaattona.

Linnankylän kansakoulu

Aino Rimppi

Linnankylän kansakoululaisia vuonna 1929 (I rivi vas.) Eero Lahtinen, Martta Helle, Paavo Mäntylä, Kerttu Mäntylä, Rauni Kankaanpää ja Martta Simonen, (II rivi) Olavi Marjamäki, Armas Lampinen, Valto Simonen, Alpo Suuriniemi ja Martta Ojanen, (III rivi) Volmari Valli, Martti Järvinen, Valto Nevala, Tarmo Lahtinen, Tauno Välimäki ja Ossi Marjamäki, (IV rivi) Yrjö Kauppila, Irja Välimäki, Hellä Helle ja Laura Simonen, (V rivi) Tyyne Kulju, Maria Haukkaluoma, Armas Ojanen, Salli Koivuniemi, Rauha Simonen ja Rauni Nieminen. Vasemmalla opettaja Kaarlo Siltala.

Paikalliset sanoivat kansakoulua Mäntylän kouluksi. Koulun tontti lohkaistiin nimittäin Mäntylän maista ja se sijaitsi ”Mäntylän mäellä”. Koulu oli linnankyläläisten ja niin kylä kuin koulukin sijaitsivat Linnanjärven rannalla.

Linnankylän koulu sai lopetusmääräyksen ensimmäisten koulujen joukossa, 1960-luvulla. Sen kohtalonvuosi oli 1968. Koulu ennätti toimia 55 vuotta.

Alku meni rivakasti

Linnankylän koulun perustamisvuonna ei Suomessa vielä ollut oppivelvollisuutta. Oppivelvollisuuslaki astui voimaan 1. elokuuta 1921. Matti Laurikainen Linnankylästä kuului kuitenkin jo 1900-luvun alusta koulukomiteaan. Hän puolsi kansakoulua kylälle ja oli valmis tekemään asian eteen enemmänkin.

Linnankyläläinen maatalan emäntä Amalia Mäntylä oli hankin koulun puolesta. Niinpä hän lahjoitti koulua varten kulman omasta tilastaan. Hirret koulurakennukseen tuotiin sitten Matti Laurikaiselta, Linnanjärven toiselta puolelta Iivarin mäeltä. Vanha riihi sai kunnian muuntua kouluksi. Rakennuskassa rupesi vähitellen karttumaan, ensimmäinen lahjoitus on merkitty 1. syyskuuta 1909 ja se on ollut 300 markkaa.

Linnankylän kansakoulua ruvettiin rakentamaan vuonna 1910 ja se vihittiin käyttöön 1911. Koulu kuului ensimmäisten Parkanoon perustettujen, koulujen joukkoon. Oikeastaan kihniöläiset pitävät Linnankylän koulua Kihniön ensimmäisenä kouluna, sillä tuohon aikaan Kihniö kuului hallinnollisesti Parkanoon. Vuonna 1920 Kihniö itsenäistyi ja Linnankylä jaettiin, mutta koulu jäi Parkanon puolelle.

Opettaja houkutteli kylälle kauppiaan

Ensimmäinen opettaja Linnankylän koulussa oli kyläläisten kertoman mukaan nimeltään Tuori. Mitään muuta eivät paikalliset hänestä muista, eivät edes etunimeä. Toisen opettajan, Soinin, he tietävät tulleen Jämijärveltä, mutta eivät muista hänenkään etunimeään.

Kaupungintalon arkistostakaan ei löydy kolmentoista ensimmäisen vuoden ajalta pöytäkirjoja. Johtokunnan kokouksista 1920-luvulla löytyy jo sen verran tietoa, että opettajia oli koulussa enemmänkin kuin paikalliset muistavat. Bäcklund tiedetään, hän oli koulussa ainakin vuonna 1921. Vuosina 1923 -24 toimivat opettajina väliaikaisesti Aaro Perälä, vuosina 1927 -29 Lyyli Salonen ja vuonna 1933 vuoden verran Juho Majamäki ja Martta A. Siltala, myöhemmin Harto (Hartto). Usein opettajat olivat epäpäteviä.

Soinin ollessa opettajana Linnankylän koulussa, ilmeisesti vuodesta 1910, saapui kylälle mies nimeltään Syvänen, niin ikään Jämijärveltä. Hänet Soini, Reino Haapaniemen kertoman mukaan, houkutteli kylälle kauppaa pitämään. Syvänen perusti kaupan heti 10-luvulla, liki koulua. Kaupan mäen nimesivät kyläläiset Syväsen mäeksi. Arvata saattaa, että koululaiset kerjäsivät kotoa rahaa tai tekivät ahkeraan pikkutienestejä makeisten ostoon.

Reino Haapaniemi muistelee, että opettaja Syväsellä oli poika nimeltä Iivari. Iivari oli syntynyt vuonna 1899 ja hän oli uuden koulun ensimmäisiä oppilaita. Koulun poika kuitenkin meni vasta perheen muutettua Jämijärveltä Linnankylään ja oli tuolloin jo 10-vuotias. Hän suoritti koulun silloin lain säätämässä neljässä vuodessa hyvin arvosanoin, käsitöistäkin sai kympin.

Jämti ja isänmaallinen

Ala-asteen uutena opettajana aloitti Kaarlo Siltala vuonna 1928. Hän kuitenkin kuoli pian ja tilalle palkattiin väliaikaiseksi opettajaksi Sylvi Kulmanen. Soinin lähdettyä eläkkeelle koulussa aloittivat Helvi ja Einari Salonen, vaimo ala-koulussa ja Salonen itse yläkoulussa.

- Einari Salonen oli jämti ja isänmaallinen mies. Kirjoitus piti olla justin ja käsitöissään se käski heti nurkkaan, jos ei jälki ollu hyvää. Työntekoon kannustava mies se oli, kehuu Reino Haapaniemi, joka itse kävi koulua vuosina 1942-1947. Silloin pihakin pidettiin siistinä.

Väliaikaisia opettajia tarvittiin jälleen. Ylioppilas Sirkka Saari ja keskikoulun käynyt Leena Havulinna tuurasivat varsinaisia opettajia Linnankylän kansakoulussa vuonna 1949.

Linnankylän koulun 40-vuotisjuhlassa, vuonna 1951, oli mukana johtokunnan jäseniä vuosien varrelta. Edessä istumassa Ville Mäntylä, (takarivi vas.) opettaja Eero Henell ja (oik kolmas.) varaopettajana toiminut Bäcklund, joka eläkkeellä ollessaan otti luokkakuvia muun muassa Linnankylän koulussa. Taustalla koulun sisäänkäynti.

Koulun oppilaita vuodelta 1954 opettajan asunnon oven edessä kuvattuna. Opettajat (oik.) Sirkka ja Leo Tuominen.

Oikea urheilija

Väliaikaisen Havulinna paikkalle nimettiin vuosiksi 1950-52 Eero Henéll. Hän tuli kouluun yhdessä vaimonsa Sirkkan kanssa. Henéllistä pitivät kaikki, vaikka opettajana hänet pöytäkirjoissa on merkitty epäpäteväksi. Hän oli varsinainen monitoimiopettaja, mutta lähinnä hänen sydäntään oli urheilu. Hän opetti linnankyläläisille mm. lentopallon peluun.

- Hän oli sutjakka, poikamainen ja urheilullinen tyyppi. Osallistui kansallisiin kilpailuihin korkeushypyssä. Oli hyppääjiämme ihan parhaimmasta päästä, muistaa Pentti Mäntylä.

Kerran Lahden kisoissa Henéll huomasi katsomossa tutun näköisen sotapojan ja kutsui tämän luokseen kentälle. Opettaja pyysi kiinnittämään numerolapun selkäänsä. Kunnian sai Pentti Mäntylä ja hän muistelee tapahtunutta vieläkin mieluusti.

Pentti itse kävi koulua vuosina 1938-1944, mutta koska hän asui aivan koulun vieressä, hän tunsikin kaikki opettajat. Tunneillekin hänellä oli matka vain satakunta metriä.

- Hyppäsin huopatossuihin – ja kerkisin mukaan. Uskontotunnilla opettaja pisti minut hakemaan postia, kun tiesi etten ollut lukenu läksyjä. Pitkillä matkoilla

kiusattiin toisia. En minä niillä tietenkään mukana ollut. Harmitti joskus, kun pojat kehuivat, että mennään kaupan kautta. Ostivat karamelleja. Enhän minä sinne päin edes mennyt, muistelee Pentti huvittuneena.

Hän muistaa hyvin myös koululla sattuneen tulipalon.

- Kerran vahtimestari vei kuumat hiilet uunista puuliiveriin ja niin sytty palo. Liiveri paloi. Juuri edellisenä päivänä Kerttu-sisko ja palvelustyttö huutivat pihalla kuin palosireenit. Isä antoi minulle korvapuustin, kun luuli että minä huusin. Seuraavana päivänä tuli sitten paloauto huutaen.

Halot heiteltiin ”liiveriin” ja piha ”laistiin”

Koulu teetti töitä kyläläisillekin. Esimerkiksi elokuussa 1921 päätettiin puhdistaa kaivo, ”koska vesi on siellä niin pilaantunutta, että sitä ei voi käyttää juoma- eikä pesutar-koituksiin.”

Johtokunnan pöytäkirjojen mukaan lämmityspuut tilattiin kylältä. Koivuhaloja tilattiin tarjousten perusteella. Vuonna 1936 ”Tarjoukset koulun halkojen pilkkomisesta uskottiin tehtäväksi ja teki siitä alimman tarjouksen K. Ojanen vaatien 18 mk syleltä, minkä vaatimuksen johtokunta hyväksyi.”

Oppilaat auttoivat opettajia koulun arjessa. He kantoi-
vat luokkahuoneisiin puut yhdessä vahtimestarin kanssa
ja järjestäjät hakivat ruoan keittolasta luokkahuoneisiin.
Välitunneilla oppilaille teetettiin myös järkeviä asioita,
heidän piti mm. heitellä ”halkoja liiveriin”.

Opettaja Salosen aikana koko pihapiiri ”laistiin”.
Koulupoikien piti tulla koululle myös iltaisin tai pyhä-
aamuisin, sillä heidän tehtävänään oli pieniä pokasahal-
la lämmityspuut.

Karjalaisia ohjattiin evakkoon sota-aikana myös Mäntylän
mäelle ja Pajuniemeen. Koulukin sai lisää oppilaita. Reino
Haapaniemi naureskelee, miten eräänä päivänä ”ryssiä”
piileksi ladossa.

- Me mentiin sinne lähelle paperipussien kanssa, puhal-
lettiin niihin ilmaa ja pamautettiin. Ne luuli, että niitä am-
mutaan. Me laulettiin silloin paljon isänmaallisia lauluja.
Mutta lapset tietysti myös luritteli kaikenlaisia loruja lem-
mestä: Teräväisen Impi ja Lumirannan Lempi ja Lahtisen
pitkä Eero.

Eero Henéllin jälkeen olivat opettajina Pentti ja
Marjatta (o.s. Kivistö) Saari. Heidän jälkeensä tu-
livat Yrjö ja Iines Tuunanen, jotka yhden vuoden
päästä muuttivat. Leo ja Sirkka Tuominen olivat
koulun viimeiset opettajat, vuosina 1954 -1968.
Heistä pidettiin, ja he järjestivät mielellään juh-
lia. Eräät äitienpäivätkin koululla jäivät kaikkien
mieleen. Tuomisten tytär muistaa, miten vanhem-
mat erään kerran vielä nukkuivat, kun kello kävi
aloitusaikaa. Oppilaat odottivat pihamaalla tovin
ja lähtivät sitten yhdessä tuumin kelkkamäkeen.

Koulun toinen elämä

Vanhoista hirsistä kootussa koulurakennukses-
sa oli juuri tarpeeksi tilaa. Kaksi luokkahuonetta,
ylä- ja ala-asteelle erikseen olivat sopivan kokoi-
sia suhteellisen pienille oppilasmäärille. Opettajan
asunto sijaitsi rakennuksen pohjoisessa kulmassa.
Toimistohuone oli pihan puolella.

Aluksi ulkorakennuksissa oli opettajan navetta ja
huusit. Vuonna 1942 suunniteltiin paikalle uusi
keittolarakennus, keskellä halkoliiteri ja toisessa
päässä huusit. Tien vierellä oli pieni sauna.

Suuri rakennus toimi koulun loputtua pari vuot-
ta paikallisen puuseppä-kirvesmiehen asuntona ja
Järvi-Suomen tietyön aikana työmaakeskuksena.
Se päätettiin myydä vuonna 1978. Tarjouskilvassa
selvisi voittajana Parkanon tekniset Ry, joka omis-

ti rakennuksen kymmenen vuoden ajan. Tiloja vuokrattiin
juhliin, pikkujouluihin ja hirvipeijaisiin.

Vuodesta 1988 Linnankylän koulu on palvellut vapaa-
ajan asuntona. Sen omistaa taiteilija, johtava opetta-
ja Tarja Törmä. Vanhan koulun onni on, että Tarja kan-
taa sen kunnosta huolta ja panostaa siihen säännöllisesti.
Ympäristökeskus myönsi 10 000 markan apurahan 1997,
sen avulla muurattiin uudet savupiiput.

Viime keväänä ympäristökeskuksesta tuli päätös avustuk-
sesta katon kunnostukseen. Tarja Törmä korjaa avopuo-
lionsa kanssa piharakennuksen keittolahuonetta talvitu-
vaksi. Koululuokat ovat kylmiä ja niissä voi asua vain
kesäisin.

Tarja tuntuu olevan tyytyväinen kesäympäristöönsä.

- Viihdyn Linnankylässä. Täällä on kaunis luonto, avaria
harjuja ja kangasmetsiä, ei mitään vaikeakulkuisia pusik-
koja. Ihmisilläkin on sydämen sivistystä.

*Linnankylän koulun entiset opettajat Sirkka ja Leo Tuominen kä-
väisivät pari vuotta sitten tervehtimässä entistä työpaikkaansa.*

Kevättä on ilmassa

*Räystäältä vesi tippuu
auringon säteet lämmittää.
Maasta lumi on paikoin sulanut,
on ruskeita laikkuja siellä sun täällä
kuin pakkasen suudelmia.*

*Linnut pienet laulaa ilosta,
on tullut kesä.
Kissa portailla istuu,
katsoo kun vesi räystäältä tippuu.
Mutta lähtee kuitenkin kävelemään,
eikä ole milläsikään
vaikka tassut sen vähän kastuu.*

*Pieni poika punaisissa saappaissaan
läiskii vettä lammikossa.
Vesi lentää, saappaat pitävät.
Hätäinen vilkaisi ikkunaan,
näkökohän äiti.*

Irma Laakso

*Hyvää Joulua
ja Onnellista
Uutta Vuotta 2007*

toivottavat seuraavat lehtemme tukijat:

Rantakodon palvelukeskus tarjoaa

omissa tiloissaan ammattitaitoisia ja monipuolisia
keittiöpalvelujaan erilaisten juhlien, koulutus-
tilaisuuksien, tapahtumien jne. järjestämisessä.

Mahdollisuus myös lounasruokailuun.

Tilauksesta leivonnaiset ym. myös kotiin.

AVOINNA: ma-pe 11-12.30, la-su 11.30-13.

Tiedustelut puh. 440 0123 tai 440 0121.

Tervetuloa maittaville aterioille!

PARKANON PELLETT OY

Puupelletit Parkanosta

Sahatie 29

Puh. 0500 533 559

Anssi Rintala

MATKANJÄRJESTÄJÄ TILAUSLIIKENNE

Marttila Tours Ky

0400 234 320

fax (03) 442 6288

Marttilan Taksipalvelu

Tarja Marttila

☎ 0500 231 610

✉ Vaasantie 1939, 39750 Kuivasjärvi

PARKANO STEEL OY

Tuomenhaara 6, 39700 Parkano

puh. (03) 442 9960

fax (03) 442 9955

PARKANON HÖYLÄÄMÖ OY

KARTTIPERÄNTIE 162/34,

39700 PARKANO

Puh. (03) 442 9951,

Fax (03) 442 9954

Yhdellä puhelinsoitolla

Kynät, paperit, värikasetit, mustepatruunat, laskimet,
faksit, kopio- ja kassakoneet...

(03) 448 1748

Toimitus rahtivapaasti perille akselilla
Parkano - Kankaanpää - Jämijärvi - Ikaalinen
sekä muualle sopimuksen mukaan

Toimistotukku

Keskuskatu 7, Parkano

p. (03) 448 1748 f. (03) 448 2002

toimistotukku@toimistotukku.com

www.toimistotukku.com

FENNO

Toivottaa

Rauhaisaa Joulun aikaa

www.fennosteel.com

Aureskosken jalostetehdas Parkanon jalostetehdas

YHDESSÄ TULEVAISUUTEEN

IPP
FINNET

*Vanha Tampereentie 15-17, Ikaalinen
Satakunnankatu 7, Parkano
p. (03) 450 51 www.ipp.fi*

RAUTAVARASTO LEMPINEN OY

(03) 448 0430
0400 558 943

PARKANON LASIKUITU

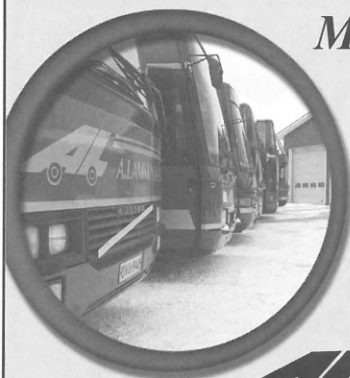
*Taimen-veneet, kanootit ja
lujitemuovityöt, raaka-aineet*

Pahkalan teollisuusalue, puh. 448 3058

HAMMASLÄÄKÄRI RIITTA KOIVUNEN

Satakunnankatu 2 A
Puh. (03) 448 2616

Matkalla mukana

Ahertajankatu 3
39700 Parkano
Puh. (03) 440 190

Päivystyspuh. 0500 621 241/
050 502 0520

www.lamminmaki.fi
Email: info@lamminmaki.fi

HYUNDAI

- ☐ MYYNTI
- ☐ VARAOSAT
- ☐ HUOLTO

AUTOMYYNTI R. LAIHONEN KY

Teollisuustie 29
39700 Parkano puh. (03) 448 1377

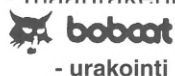

TAMMELA

sisustaa

- kaivua
- tasausta
- pihatöitä
- maanrakennustyöt
- sora-ainetoimitukset
- pihan perustamiset
- ruokamultatoimitukset
- 7 ja 21-tonniset telakaivinkoneet

- urakointi

Hanakat
LVI-ASiantuntijaliike

Hanakat
AMMATTILAISET ASIALLA
**LVI-TALO
KANNOSTO KY**
Teollisuustie 18, 39700 PARKANO, puh (03) 448 2400, 448 5123

- sinun kotisivusi -

Ylä-Satakunta

Puhelin: (03) 44 381 Fax: (03) 443 844
ilmoitukset@ylasatakuntalehti.fi

Monipuolista viestintää.

Parkanon Kirjapaino
Puh. (03) 443 829, 050 539 3829
Terhi Koskinen

Hyvää Joulua toivottaa

K SUPERMARKET PEKKA

PARKANO Puh. (03) 441 100
Avoinna ma-pe 7-21, la 7-18

Puusepänverstas T:mi Woodypuu

Jari Lähteenmäki

- Lasten huonekalut
- Keittiöt, komerot, kylpyhuoneet ym.
- Kalusteiden asennus- ja kokoamispalvelu

Puh. 041 503 5770

Teikankaantie 132, 39530 Kilvakkala

*Jouluihoa
ja siunausta
vuodelle 2007*

*Parkanon
seurakunta*

**Toimisto-
kalusteiden
oikea
ostopaikka:**

Martela

POISTOMYYNTI

www.martelapoistomyynti.fi

Pa-Ri Materia Oy
Viinikatu 45, Nekala
33800 Tampere
(Käynti Mäntyhäntien puolelta)
Puh. 020 7553 355
tampere@martelapoistomyynti.fi
avoinna: ma-pe 10-17

Käytetyt toimistokalusteet • Tehtaanmyymälän tuotteet • Näyttelykalusteet

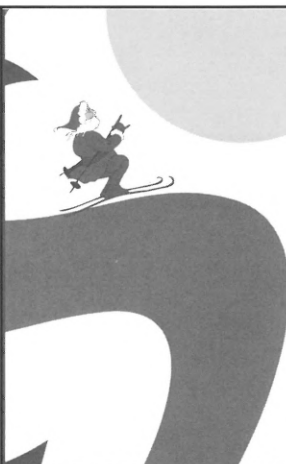

*Rauhaa Joulua
ja Onnea Vuodelle 2007!*

**Parturi
Kampaamo**

YLINEN

Maanantaina suljettu
Parkanontie 41
Puh. 448 2228

*Lämmintä Joulua
Ja
Energistä Uutta Vuotta!*

**LEPPÄKOSKEN
SÄHKÖ** KONSERNI

*Hyvää Joulua ja
Onnea Vuodelle 2007!*

AUTO-LAHTINEN OY

Ahertajank. 2, 39700 PARKANO, puh. (03) 448 2507

- AUTOTARVIKKEET JA VARAOSAT
- KORJAAMO
- OPEL JA HONDA -HUOLLOT

*Kiitämme asiakkaitamme
kuluneesta vuodesta ja toivotamme*

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

OLAVI KAIJA OY

Puh. 447 100

*Hyvää Joulua ja
Onnea vuodelle 2007*

Puusepänliike

PAJUNEN KY

Teollisuustie 13
39700 Parkano, puh. (03) 448 2254

Parkanontie 62
email: erapaiva@erapaiva.com
Puh. (03) 448 2827

Suomen suurin II-valinnan RHS/OSP -putkivarasto

TM RAUTA OY

MEILTÄ MYÖS

- levyt	- latat
- kulmat	- palkit
- harjateräkset	- muut käyttöteräkset
- RST/HST	- FILMIVANERIT

- Ostamme teräsromua ja muita metalleja
- Vaihtolavapalvelu

Kiveläntie 17, PARKANO, puh. (03) 448 2206
tmrauta@sci.fi

Hyväksytty
ympäristö
järjestelmä
"Kysy tarjous
ja vertaa
hintoja"

*Hyvää Joulua ja
Onnea vuodelle 2007 toivottaa*

**MUSTA
PÖRSSI**

Keskuskatu 7, Parkano
Puhelin (03) 448 0244

Hydään Joulun kuuluu hyvä ruoka.
Tervetuloa Tampereen kauppahalliin
nautiskelemaan hyvästä ruoasta ja korkealaatuisista tuoreista raaka-aineista.

Oikein hyvää ja rauhallista Joulua
toivottavat ravintoloitsija Yoni Ichtertz ja kalakauppias Petri Nygren.

Puh. 03 212 47 21
Kalakauppias
Monsieur Petri Nygren

Maitre Rotisseur Traiteur

Puh. 03 212 47 12
Ravintoloitsija
Monsieur Yoni Ichtertz

www.4vuodenaika.fi

Surusidonnasta ilon aiheisiin

Ikikukka
KUKKAKAUPPA JA
HAUTAUSPALVELU

Hanna ja Timo Ojalainen

Parkanontie 70
p. (03) 448 2037

Hanna 050-401 9778 Timo 044-261 4006

Palvelemme ma-to 9-17, pe 9-18, la 9-14, su sop. mukaan

KALUSTEMYYN
TI
PEKKA ALI-TOLPPA

39500 IKAALINEN
Kamraatintie 5
puh. (03) 458 7459
fax (03) 458 8909

39700 PARKANO
Teollisuustie 2
puh./fax (03) 448 1331

LAHJAPAIKKA

**PARKANON
RATSUTARVIKE**

Puh. (03) 448 4630
Avoinna: ma-pe 9-18, la 9-14

nanso

Tehtaanmyymälä

Kauppakeskus 3
Humalankatu 3
39700 Parkano
puh. (03) 448 2627

ma-to 9-18
pe 9-19
la 9-15
www.nanso.com

Duosikymmenten kokemuksella

***Kun mieltäsi askarruttaa
piha ja puutarha,
hoidossa ja rakentamisessa
sinua auttaa***

Kärkölen Puutarha ja Viherpalvelu

Vaasantie 1437, 39700 Parkano
(03) 4424 125 www.viherpalvelu.com

EUROMASTER®
RENGASPAROONI

Teollisuustie 20, 39700 PARKANO
puh. 448 2149

**LÄNSI-PIRKANMAAN
KOULUTUSKUNTA YHTYMÄ**
Yleissivistävä koulutus

Parkanon aikuisopisto

Parkanon kansalaisopisto

Pirkanmaan aikuislukio

Ylä-Satakunnan musiikkiopisto

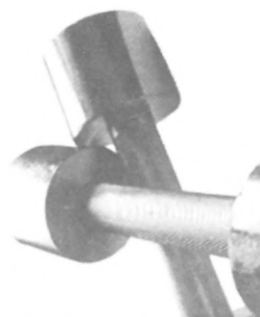
www.lpkky.fi

**KUNTO
MALAINEN**

avoinna
14-20

**Kuntosali
Solarium**

Kirkkokatu 5
39700 Parkano
Puh. (03) 448 1728

**VOLVO K-AUTO PALVELUPISTE
PARKANOSSA**
toivottaa asiakkailleen

*Hyvää Joulua ja
Onnellista Uutta Vuotta*

PKM **PARKANON KONE
JA METALLI OY**
(03) 440 080, 040 504 1236

Kaikkea Joulun!
PARKANON EXPERTiltä

Kodinkoneita

Ompelualan koneita

Tietokoneita

Pelikoneita

Vapaa-ajan koneita

**EXPERT PARKANO
OMPELU ja KODINKONE**

Parkano, puh. (03) 448 3555

60 v OPTIKKO SYRJÄNEN

Silmätautien erikoislääkäri J. Rekola
Parkano puh. (03) 448 1411
Ikaalinen puh. (03) 458 6520
Kankaanpää puh. (02) 578 8228

Kuljetusliike

Alamettälä Oy

39700 PARKANO
Puh. (03) 448 0811

HAMSTERISTA HALVALLA

Euro HAMSTERI Oy

Pahkalantie 1, 39700 PARKANO
puh. (03) 448 1142
AVOINNA: ma-pe 9-19, la 9-16
Sunnuntaisin 5.-26.11. klo 12-16
3.-17.12. klo 12-18

Saarelan Metalli

Heikki Saarela
Puh. (03) 448 2831
0500 636 190

RAVINTOLA parooni

Ruokaravintola joka makuun,
viikonloppuisin myös viihdykettä
Avoinna ma-to 9-23, pe 9-02,
la 9-03, su 12-23

KAHVILA parooni

Tunnelmallinen
kahvila
Parkanon
keskustassa

Avoinna ma-pe 9-17

Parkanontie 68
39700 Parkano
p. (03) 448 2339

NIGHT BAR parooni

Yövirkkujen bilepaikka
viikonloppujen viettoon
Avoinna pe-la 22-03

MÄNTYPIRTTI

AVOINNA
ma-pe 6-20, la 9-16,
su suljettu

Puh. (03) 448 3034

*Joulun tunnelmiin
lahjaksi ja itselle*

marimekko®

SANELMAN VAATEAITTA

Parkano puh. 448 2747

Tee se meillä...

...syö hyvin, nuku hyvin

(03) 440 40

Uudistettu

Pesti
HOTELLI
RAVINTOLA

Puh. 44 040
Ravintola avoinna ma-pe 9-22,
la-su tilauksesta
Lounas ma-pe 11-14

DESEC OY

desec@desec.com

www.desec.com

*Hyvää Joulua ja
Onnea Vuodelle 2007!*

- laakerit - rullaketjut - kiilahihnat - stefat
- öljyt - nivelakselit - hydrauliletkut - liittimet -

SORVAAMO E. AALTO

Parkanontie 90, Parkano
puh. (03) 448 1580, 0400 620 765

Syötävän hyvää... kotiruokaa

LOUNAS ma-pe 10-15

- ruokakuljetukset keskustan alueella
- tilausleivonnaiset
- pidot; tilat 100:lle + terassi
- uunituoretta heti aamu kahdeksalta

**PITO- JA
LOUNASRAPPU OY**

Teollisuustie 31, Parkano
Puh. 040 847 8201

Parkanon Apteekki ja Terveyskauppa Parkanon terveydeksi

Parkanontie 60, puh. (03) 448 2022, fax (03) 448 0128

Palvelemme:

Maanantaisin, tiistaisin,
torstaisin ja perjantaisin

Keskiviikkoisin

Lauantaisin

sunnuntaisin sulj.

Kaksoispyhien sattuessa toisena päivänä klo 11-14

klo 9.00-17.00

klo 9.00-18.00

klo 9.00-13.00

Meiltä saat Bonusta!

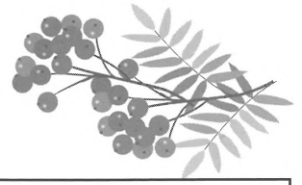

24h

MARKET Sale

7-21 • 7-18

7-21 • 7-18 • 12-21

Parkanon pankit toivottavat Parkanon Joulun lukijoille Joulurauhaa ja Menestystä Vuodelle 2007

 Parkanon Säästöpankki

 PARKANON
OSUUSPANKKI

Nordea

Orecords-viihde Käenkoski

Ari Tuomisto, puh. 0400 848 684

Parkanon Kirjakauppa

Parkanontie 47, puh. (03) 448 3500

Parkanon Betoni Oy

Parkano, puh. (03) 442 5125

Mikon Kuntoutuskodit Oy

Kunnalliskodintie 1, puh. (03) 448 0120

Hinauspalvelu Pauli Syvänen

Parkano, puh. 0400 232 270

Parkanon TV-Elektroniikkahuolto T. Kovesjärvi

Peltokuja 6, puh. (03) 448 1296

Ylirunsaan Pihvitila

Tervakuja 59, puh. (03) 442 1138

T. Anttila Muutto & Kuljetus

Tervakuja 19, puh. 0400 851 917

Parlava Oy

39750 Kuivasjärvi, puh. (03) 442 6311,

fax (03) 442 6305

Kesport

Parkanontie 64

Parkanon Rakennussähkö Oy

Parkanontie 84, puh. (03) 448 1373

Parkanon Taide ja Kehys

Parkanontie 81, puh. (03) 448 1192

Kello-Kulta Raimo Syrjänen

Parkanontie 53, puh. (03) 448 2181

Parkanon Ratsastustalli J. Vesanto & P. Virranhaara

Parkanontie 52-56, puh. (03) 448 1511

Hammaslääkäri Seppo Leppänen

Parkanontie 64, 448 1144

Parkanon Fysikaalinen Hoitolaitos

Parkanontie 41, puh. (03) 448 3228

*Hyvää Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta
Parkanon Joulun lukijoille*

Parkanon kaupunki

Kotiseutulehti
Parkanon Jouluku 2006 6 €